

Položaj v Nemčiji že precej slab, a a še ne obupen

Nemška morala v znamenju popolne apatije. — Učinki angleškega obstreljevanja iz zraka še neugotovljeni. — Himmlerjeva zvezda vzhaja, Goeringova tone

Doslej je bilo le malo slišati o notranjem položaju v Nemčiji; to pa menda največ zato, ker je tamkaj uvedena stroga cenzura, ki je možna le v pašaliki nemškega fašizma. Podatki o notranjih nemških razmerah, podanih v spodnjih vrsticah, se opirajo na verodostojna zaupna poročila iz Nemčije.

Nemška morala

Morala je duševno razpoloženje v takih ali takih razmerah. Najvidnejši in najvažnejši činitelj v nemški morali ali duševnem razpoloženju je naravnost presenetljiva ravnodušnost ali apatija, ki jo je opaziti vsepovsod. Vsakemu inozemskemu obiskovalcu bije to dejstvo v oči, a ne more pa nikjer najti zadovoljivega pojasnila za to. Zelja po miru je močnja. Opažati ni še nobenega posebnega navdušenja nad zmaganimi nemške vojske. Nemci so uverjeni, da bo vojna še dolgo trajala. Nekateri menijo, da se bo vlekla najmanj dvajset let. Veliko število je takih, ki ne mislijo, da bo Hitler zmagovalac na koncu te vojne. Nekaj pa jih je, ki vidijo v duhu popoln poraz nemških čet. Večji del nemškega ljudstva ima le malo pojma o tem, kako silno je sovražstvo do Nemčije po zasedenih deželah.

Na podlagi tega duševnega občutja med Nemci doma je zelo težko reči, ob kakšnih okoliščinah bi mogla nemška država razpasti. Doslej se že prav nič ne kaže, da se že bogve kako krha nemška morala. Res so Nemci že zelo utrujeni ali živilski odmerki so še vedno zadosti obilni in nič ne kaže, da proti Nemčiji lakota.

Angleške bombe

Angleške zračne bombe so pa imele le nekaj učinka na duševno razpoloženje in morale nemškega ljudstva. Ljudje so zbežali iz težko obstreljevanih mest, kakor je n. pr. Duesseldorf, in se niso marali več vrniti. Tudi mislijo, da ljudje po manj nevarnih krajih vse premoale cenijo njihno trpljenje, ki so ga doživeli ob zračnih napadih. Ljudstvo ne zameri skoro nič Angležem niti tam, koder so bili angleški zračni napadi najhujši. Nemci se na splošno ne držijo med zračnimi napadi tako dobro kakor Angleži.

Razen vlade ni nikomur moč ugotoviti dejanskega učinka, ki ga je imelo angleško zračno napadanje na industrijsko pridobivanje. Toda mesta v severni in zapadni Nemčiji — kakor n. pr. Mannheim in Kiel — so bila deležna hudega razbijanja. Največji učinek, ki ga je imelo angleško zračno razbijanje na nemško proizvodnjo, je opaziti v splošnem razravanju normalnega življenja.

Berlin ni doživel skoro nobene bombardiranja. Angleška zračna sila se je zagnala nadenj meseca septembra, ali njene tarče so bile le v predmestjih. Ob tej priliki je bilo zadeto in zažgano neko skladišče v Potsdamu pa nekaj kamel je bilo ubitih v zverinjaku. Hotel Eden je bil tudi poškodovan. Toda berlinsko središče je domala še nedotaknjeno.

Ruska vojna nepopularna

Ze zgodaj v mesecu aprilu je skoro vsako vedel, da pride

do vojne proti Rusiji. To ni prav nič popularna vojna v nemskih krogih razen v vojaških. Javnost je vsaj zaupno pričakovala, da bo končana v šestih tednih. Po najboljših virih je tudi generalni štab računal na kratko bojevanje. Na bivšega nemškega zračnega atašeya v Moskvi so zvrčali najtežje krivde za napačno obveščanje vlade o resnični moči rdeče zračne sile.

Občinstvo še vedno verjame uradnim obvestilom vrhovne komande. Ali o številkah nemških izgrub pa so že začeli mnogi ljudje dvomiti in v javnosti je opaziti že precej vznemirjenosti zastran tega. Skoro ni že človeka v Nemčiji, ki bi ne imel kakega sorodnika ali prijatelja med padlimi žrtvami nacistične nasilnosti. Listi so v dovoljeni meji natrpni s smrtnimi naznanili.

Hitler le malo doma

Vojna z Rusijo je Hitlerja popolnoma potegnila vase tako, da se skoro izključno peča z vojaškimi zadevami. Redkokdaj se vrne v Berlin iz svojega glavnega stana na fronti in nacističnim voditeljem je čimdalje težje priti do njega. Edina dva, ki sta večkrat v stiku z njim, sta Ribbentrop in Himmler.

Goeringova zvezda tone

Odkar je Hitler vrgel svoje vojske v Rusijo, je vpliv Himmlerja in njegove policijske organizacije zelo narastel, medtem ko je Goeringova zvezda dokaj zatemnela. Odnosaji med nacistično stranko in vojsko so se zelo poslabšali in v zvezi s tem si je vojska pridobila veliko veljave in oblasti. Toda doslej si pa še ni razvila političnega vodstva, ki bi se moglo polastiti v kakli krizi najvišje oblasti ter jo tudi obdržati. Izven stranke in vojske je Nemčija političen vakuum. Moč komunistične stranke je popolnoma zlomljena. Neverjetno je, da bi mogla razen nacistične stranke in vojske kaka druga sila v Nemčiji obdržati vladne vajeti ali se pogajati za mir.

Willie Bioff sodniku ni še povedal vse resnice

"Delavska voditelja" Willie Bioff in George E. Brownie, ki gospodujeta uniji International Alliance of Theatrical Stage Employees, imata na obravnavi pred zveznim sodnikom J. C. Knoxom v New Yorku zelo neprijetne čase. Obtožena sta izsiljevanja. Filmski magnati v Hollywoodu in New Yorku pričajo, da so jima morali dati v zadnjih nekaj letih nad pol milijona dolarjev podkupnine, ker so jim grozili s stankami, če jima ne bi bilo ugodeno. Parkrat so pozvali na stanko "movie operatorje" v čikaških in nekaterih drugih filmskih gledališčih ter povzročili s tem filmskim družban stotisoče dolarjev škode. V Hollywoodu so parkrat pozvali v stanko tehnično osebje pri fil-

METODA, KI NE OBETA UNIJAM NIC DOBREGA

Včasih je vojaštvo, posebno državne milice, slomilo marsikako stanko, kar je bilo v korist kompanij. V sedanjem stanju pa vojaštvo tovarno enostavno vzame, stavka je s tem avtomatično končana in obrat v nji se obnovi pod vojaško upravo. Goraje je del aeroplanske tovarne v Bendixu, N. Y., ki jo je vojaštvo vzelo 30. oktobra. Citajte o tem članek v zadnjima kolonama na tej strani.

PRESOJANJA DOGODKOV DOMA IN PO SVETU

Vojna v Rusiji ima svoje posledice tudi na newyorški borzi. Ako se sovjetska armada dobro upira, se cene delnicam dvigajo. Kadar pa se morajo sovjetske divizije umikati, delnice padajo. In če se Hitlerju posreči izpolniti svojo namero, Rusijo povsem premagati, bo newyorška borza to zelo občutila, še bolj pa londonska.

V Waukeganu se Woman's Christian Temperance Union prizadeva uveljaviti naredbo, ki otrokom in nedoletnim dekletom prepoveduje pohajkovanje po ulicah po 10. uri zvečer. Članice omenjene unije so za dekleta in strahu vsled množice vojakov in mornarjev, ki z bližnjih taborišč hodijo na posete v Waukegan. Mestni oblasti so spročile, da mnogo nedoletnih deklet ponočuje z njimi. Mestni svet je sklenil razglasiti svojo ordinanco z lepaki na vidnih mestih in apelira na starše, da naj držijo ob večerih in ponoči mladino doma. Drugeče so za Waukegan bližnja taborišča sreča, ker vojaki in mornarji precej zapravijo v mestu.

Mrs. Roosevelt dobi za svoja predavanja visoke vsote. Ko je nastopila v Chicagu na shodu Civil Liberties lige je dobila za svoj govor \$1,000. Chicago Tribune je to vsoto močno poudarjala, ni pa povedala, da Mrs. Roosevelt ne drži teh zaslužkov zase, nego vse take vsote prispeva v dobrodelne namene.

Rumunski vojaki so se vojne v Rusiji tako naveličali, da so kar v masah dezertirali. Vr-

hovnemu poveljstvu ni preostajalo drugega kot pozvati nazaj še ostale. Z nemško armado je ostalo le nekaj izbranih rumunskih čet v simboličen namen. Enako nesrečno se v Rusiji počutijo italijanski vojaki. Niti navdušujoča pastirska pisma goriškega nadškofa Margottija jih ne morejo vzpodbuditi.

Sistem "dveh strank" v ameriški politiki odpušča. Vzrok je, ker med njima, namreč med republikansko in demokratsko stranko, ni razlike, je pa razlika med njunimi politiki. Tako so demokrati proti demokratom, mnogi republikanski politiki pa za demokratske in obratno. Pri zadnjih županiških volitvah v New Yorku, ki so se vršile ta tokraj, je demokrat Roosevelt agitiral za župana La Guardiyo, ki je bil kandidat na listi republikanske in delavske stranke, demokrat govornik Lehman pa za demokratskega kandidata O'Dwyera. Ko pa so se vršile volitve za gubernerja, je La Guardia agitiral za demokratskega Lehmana. Demokrati prvaki v New Yorku so Rooseveltu zelo zamerili, češ, načelnik demokratske stranke si, pa agitira za kandidata druge stranke! — Sistem dveh strank bi dobil veljavo le, če bi bila tu namesto dveh kapitalističnih strank ena protikapitalistična, namreč delavska stranka s socialističnim programom.

V Nemčiji je koncem oktobra pritisnil mrzotolik, da vozijo v kurjenih potniških vagonih (Nadaljevanje na 3. strani.)

Vsa zimska obleka na Norvežkem zasežena za nacije
Kakor poročajo iz Stockholm, je izdal nemški guvern Joseph Terboven na Norvežkem naredbo, po kateri morajo Norvežani izročiti nemški vojski šotore, volnene spodnje in vrhno obleko, telečnjake in smučarske hlače. Kršilce čaka triletni zapor in le arktično okrožje od Narvika je izzeto. Težke volnene odeje so bile zasežene še pred nedavnim.

Angleške izgube v tej vojni znašajo 166,519 mož

Na bojiščih v Egiptu, Libiji, Etiopiji, v Grčiji, na Kreti in v Siriji znašajo angleške izgube v ubitih, ranjenih, pogrešanih in vjetih 55,519 mož, na ostalih bojiščih pa 111,000 mož. Izmed slednjih je izgubila kopna armada 70,000 mož, mornarica 32,500 in letalstvo 8,500 mož. Ubityh in ranjenih med civilnim prebivalstvom (v nemških nepadih iz zraka) je bilo v Angliji okrog 100,000 možkih, cenzik in otrok.

V primeri z drugimi v vojno zapletenimi deželami so angleške izgube v moštvo torej majhne.

Seja odbora JSZ in Prosvetne matice

V petek 7. novembra bo redna seja JSZ, Prosvetne matice in JDTD. Vršila se bo v Chicagu v SDC. Predloženo bo med drugim pismo člana jugoslovanske vlade Franca Snoj, ki vabi v akcijo za obrambo Slovenije, in vebilo Ameriškega slovanskega kongresa na zborovanje v Pittsburghu.

Važno zborovanje v Waukeganu v nedeljo 9. novembra

Ena izmed najvažnejših konferenc JSZ in Prosvetne matice za Wisconsin in Illinois bo ta, ki se vrši to nedeljo v Waukeganu. Obvestilo o njenem dnevnem redu je na tej strani spodaj.

Beaverbrook zahteva 30,000 tankov

Lord Beaverbrook, ki je bil načelnik angleške komisije v Moskvi, da se posvetuje, kaj Rusija najbolj potrebuje v vojni s Hitlerjem, je enostavno dejal: "V prvi vrsti 30,000 tankov, dalje na tisoče in tisoče aeroplanov, živil, suševin in še marsikaj drugega." Apelira, da Anglija in Zed. države Sovjetski Rusiji pomagajo, dokler je še čas.

Vsa zimska obleka na Norvežkem zasežena za nacije

Kakor poročajo iz Stockholm, je izdal nemški guvern Joseph Terboven na Norvežkem naredbo, po kateri morajo Norvežani izročiti nemški vojski šotore, volnene spodnje in vrhno obleko, telečnjake in smučarske hlače. Kršilce čaka triletni zapor in le arktično okrožje od Narvika je izzeto. Težke volnene odeje so bile zasežene še pred nedavnim.

NOVI PREDLOGI V KONGRESU PROTI UNIJAM IN STAVKAM

JOHN L. LEWIS ODNEHAL. — STAVKO V BENDIXU KONČALA ARMADA. — SENATOR O'DANIEL PREDLAGA ODPRAVO ZAPRTE DELAVNICE. — BOJI RADI ASEMENTA

Ko je zastavkalo v rovih jeklarskih korporacij 50,000 premogarjev vzle Rooseveltove apelu, da naj spor s kompanijami izroče v poravnanje posredovalnemu odboru, je prišlo to kakor nalašč onim, ki bi radi unije zavrlj z zakoni, da se ne bi moge gibati.

Lewis odnehal

Ker je Roosevelt na Lewisa še nadalje apeliral in pozval njega ter zastopnika jeklarskih družb Myrona Taylorja k sebi na pomenek, in ker je bil pritisk na Lewisa velik tudi s takih strani, ki so unijam prijazne, je skupno z dist. predsedniki premogarske unije odločil, naj se stavarji vrnejo na delo. Zahteva unije ji bila, da se tudi premogovnike jeklarskih družb prizna za zaprt delavnico. To so odklonile.

Kampanja proti Lewisu in unijam ni ponehala, vzlic njegovim koncesijam, in čeprav je stavka trajala le malo časa. Pravijo, da če bi rovi počivali še dober teden, pa bi morala jeklarska industrija omejiti in ponekod ustaviti obrat. Kongresniki, časopisi in vladni funkcionarji so poudarjali, da Lewis s stankami ustavlja produkcijo, in to sedaj, ko se bi jo moralo v korist narodne obrambe posepeševati vsepovsod in uporabiti v ta namen vsako uro.

Mnogi so v tem argumentiranju iskreni. A še glasnejši so oni, ki jim je navdušenje za nemoteno produkcijo v prid oboroževanja in podpiranja zavznikov le pretveza, le SREDSTVO za boj proti unijam.

Green svaril kongresnike

Zvezna administracija skuša unije uveriti, da ne želj od njih drugega, kakor sodelovanje v večanju produkcije in da spore z delodajalci izročajo v poravnanje posredovalcem. Toda večina velikih časopisov ter mnogo kongresnikov in senatorjev smatra, da se s tako taktiko ne bo nič izdatnega doseglo in v dokaz navajajo stavke, ki se dogode tu in tam. Oni hočejo, da se jih onemogoči s postavo,

ali pa sploh direktno prepove. William Green je na naslov teh poslanca izjavil, da je Ameriška delavska federacija odločno proti vsakemu poskusu, ki stremi unijam vzeti svobodo. Pravi, da bi bilo več kot krivično kaznovati vse unije zaradi postopanja enega neodgovornega človeka. V mislih je imel Lewisa.

Druga drastična akcija

Medtem je tudi zvezna vlada pokazala, da stank, ki ovirajo obrambno produkcijo, ne bo trpela. Predsednik ima moč, da vzame s pomočjo armade vsak obrat, v katerem je stavka, in produkcijo obnovi pod armadnim poveljstvom in z vojaško zaščito. Tako je vojaška okupacija dne 30. oktobra končala stavko v tovarni v Bendixu, kjer izdelujejo aeroplanske dele. Uposlevala je 700 delavcev. Storila je to v korist željne obrambe, pravi vlada. Stavka je nastala meseca julija, ki je trajala tri dni, in se spet pričela 30. septembra. Pričela jo je v obeh slučajih unija avtnih delavcev CIO, v prvem zato, ker je kompanija odslovila nekaj delavcev, ki so bili aktivni v CIO, v drugem pa vsled boja z "neodvisno" unijo. Slednja je bila orodje kompanije.

Vojaško poveljstvo je pričelo najemati delavce v to tovarno takoj dan po okupiranju. Uposlevali so jih neglede ali so v uniji ali ne. Potrebno je le, da so ameriški državljani in pa sposobni za delo, ki jim bo odkazano, je rekel polkovnik Roy M. Jones, ki je prevzel nadzorstvo nad tovarno. Predsednika kompanije M. Leroy Hilla, ki je bil do okupacije ravnatelj tovarne in v vednem sporu z unijo CIO, vojaški upravitelj ni hotel "vzeti nazaj". To je tretje podjetje v tem letu, ki ga je zvezna oblast prevzela z vojaško silo.

Jurisdiksijski spori

Poleg sporov med bona fide in "neodvisnimi" unijami, ka-

V nedeljo 9. novembra bo v Waukeganu konferenca JSZ in Prosvetne matice

V nedeljo 9. novembra bo v Waukeganu v Slov. nar. domu konferenca zastopnikov klubov JSZ in podpornih, kulturnih ter gospodarskih društev, ki so včlanjena v Prosvetni matici.

Običajno so se ta naša zborovanja pričela ob 9. dopoldne. To se prične TOČNO OB DVEH POLDNE.

Prosimo vse zastopnike, da bodo v dvorani ob tem času.

Vabljeni so tudi drugi člani vseh teh organizacij, ki se zanimajo za aktivnosti v naših naselbinah tega okrožja (v Milwaukeeju, Sheboyganu, Waukeganu in v Chicagu).

Ena glavnih točk sporeda bo predavanje in razprava o NAŠIH KULTURNIH PROBLEMIH. Predavatelj bo FRANK PUNCER. On ima v tem velike skušnjje vsled svojih aktivnosti na glasbenem in dramskem polju ter med mladino.

Dalje bomo lahko razpravljali o relifni akciji za stari kraj in o akciji v obrambo Slovenije, ki jo predlaga minister Snaj. (Njegov apel je na 2. strani v tej številki.) In lahko bomo čuli tudi pojasnila o prošli konvenciji SNPJ in SSPZ.

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVŠKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKO SREDO.

Izhaja Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba, Chicago, Ill.

GLASILO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTIČNE ZVEZE

NAROČNINA v Zedinjenih državah za celo leto \$8.00; za pol leta \$1.75; za četrt leta \$1.00.

Inozemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.

Vsi rokopiši in oglasi morajo biti v našem uradu najpozneje do ponedeljka popoldne za priobitve v številki tekočega tedna.

PROLETAREC

Published every Wednesday by the Yugoslav Workmen's Publishing Co., Inc. Established 1906.

Editor: Frank Zeitz
Business Manager: Charles Pogorelec

SUBSCRIPTION RATES:

United States: One Year \$3.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00.
Foreign Countries, One Year \$3.50; Six Months \$2.00.

PROLETAREC

2301 S. Lawndale Avenue CHICAGO, ILL.
Telephone: ROCKWELL 2844

Pétain si izbral napačne krivce

Bivša francoska premierja Leon Blum in Edouard Daladier, general Gustave Gamelin, in bivši ministri Pierre Jacomet ter Guy La Chambre, ki so sedaj zaprti v trdnjavi Pourtalet ob španski meji, pridejo pred izjemno sodišče v Riomu blizu Vichia dne 15. januarja prihodnje leto.

Sedanja francoska vlada jih je obtožila krivde za vstop Francije v vojno in za njen poraz. Poleg teh je obtoženih enakega zločina več drugih bivših francoskih ministrov iz Blumovega in Daladierjevega kabineta, toda jih ne bo pred sodnika, ker so pobeželi v inozemstvo.

Ako ba razprava javna, in pravijo, da bo, bo ena najzanimivejših, kar jih pozna zgodovina. Sodišče ima zabeleženih že 650 prič, s katerimi misli sedanji režim Franciji dokazati, da so obtoženci res krivi njene katastrofe in njenega ponižanja. Namen prosekutorjev je predložiti ljudstvu, kako poglobno vlogo je igralo francosko organizirano delavstvo, ker je hotelo le priboljške in znižan delavnik, namesto da bi pospešilo produkcijo, kakor jo je delavstvo v Nemčiji. Blum bo na zatožni klopi zaradi tokazvane ljudske fronte, v kateri so bili tudi komunisti. Dalje bodo pričevali o pogorjanjih med Francijo, Anglijo in Sovjetsko Rusijo, ki so se vršila v Moskvi in bila namoma prekinjena s razglasenjem pakta med Nemčijo in Rusijo. Vladne priče bodo rekale tudi o Angliji marsikatero ostro, obtežljivo besedo, in jo slikale za sebično, arogantno državo, ki je zlorabljala Francijo kjer in kolikor je mogla ter postopala z njo kot z vazalno državo.

Ako bodo prosekutorji hoteli prinesiti v obravnavi na dan skrivnosti tajne diplomacije, bo to zanimivo, a kaj zelo senzacionalnega ne bodo odkrili, ker so diplomatične spletko onih dni javnosti že več ali manj znane.

Argument Petainove vlade je, da so obtoženci krivi zato, ker so Francijo spustili v vojno, dobro vedoč, da ni pripravljena zanj. Toda to je sedanji režim ugotovil šele po porazu. A prej so člani sedanje vlade trdili prav tako, kakor je trdil premier Daladier, da je Francija nepremagljiva.

Sodišče v Riomu, ako bi hotelo soditi prave krivce, bi moralo pozvati namesto omenjenih mnogo drugih ljudi. Eden izmed teh bi bil bivši premier Pierre Laval. On je javno in tajno paktiral s Hitlerjem in Mussolinijem več let prej predno se je Francija znašla v vojni.

Reakciji v Franciji je bilo za sporazum s Hitlerjem iz sovraštva do organiziranega socialističnega delavstva, iz sovraštva do Rusije in vsled mrženj do Anglije. Politika raznih Lavalov je bila zavratna in sejala demoralizacijo v francosko javnost.

Ti ljudje so bili krivi, da je vpliv Francije padel tako naglo kakor je raslo oboroževanje Nemčije. Francija, ki se je po prejšnji vojni proglašala za zaščitnico malih dežel v Evropi, se je do njih ohladila čim se je zbal, da je Hitler res pripravljen udariti. In ko se vojni vzlic "monakovskemu miru" ni mogla ogniti, je šla v njo mlačno in dremala ob Maginotovi črti.

Tudi če bi bile francoske vlade Hitlerju še tako popuščale, tudi ako bi mu dovolile Poljsko kakor so mu privolile zapesti Čehoslovako, Francija se bi vzlic temu ne otela vojni.

Saj je dokaz temu vsaka dežela, ki jo je okupiral, dasi je imel z njimi prijateljske in nenapadalne pakte. In če ne bilo teh dokazov, je Rusija sama na sebi zadostna priča, da je Hitlerju vsak sporazum le krpa papirja, ki se jo lahko raztrga čim se mu zdi, da bi to njegovim namenom najboljše služilo.

Glad v Evropi

Skoro vza Evropa, vstevši okupirani del Sovjetske Unije, je pod Hitlerjem. Glad v podjarmljenih deželah je nepopisen. Še vse huje bo trpinčil milijone ljudi prihodnje zimo, ki je na pragu.

Zastopniki Rdečega križa in drugi nepristranski opazovalci ljudskih potreb pravijo, da bo v prihodnjih mesecih poginilo vsled stradanja v Evropi in na Kitajskem milijone ljudi, še več pa, ako se med njimi razširijo epidemije, kar je pričakovati.

Edino Nemci ne bodo podhranjeni, kajti kmetje po vsi Evropi morajo delati zanje. Zastlepljenci, ki so se ogrevali za nacizem, češ, da prinaša red in "socialno pravico", sedaj lahko vidijo njegove posledice, ki so glad, opustošenja, razdejavanja, vislice, teror in obup med milijoni, ki nimajo nikake nade več v rešitev.

Kdor pa si jo drzne imeti, je proglašen za sovražnika "novega reda" in gestapo poskrbi, da vsak tak čimprej neha protestirati.

KDO JE ZAČEL PRVI STRELJATI?

Predsednik Roosevelt je v svojem govoru na praznik ameriške mornarice izjavil, da je Nemčija prva poslala trole in torpede v ameriške ladje. Vlada v Berlinu je izdala proglas, da so jo Zed. država napadle "brez vsakega vzroka". Na gornji sliki je ameriški raziskovalec Reuben James, ki ga je potopila nazijska podmornica "nekje na Atlantiku". Imel je 120 mornarjev, izmed katerih so jih po potopu ladje rešili okrog polovice.

BRAZILSKI DIKTATOR VARGAS TRDNO V SEDLU

V starih časih so se Rimljani zatekli k diktaturi le tedaj, kadar je bila njihova država v nevarnosti. Le tedaj so poverili vso vladno oblast enemu samemu človeku, ki so mu rekli diktator.

Dandanes je drugače. Ko jo ustanovljena vladna oblast taka zavoji, da zavladava splošna zmešnjava v deželi, se pojavi ta ali oni človek, si pridobi peščico pajačev, se polasti vlade ter začne vladati sam z železno pestjo doma in drugod.

V Braziliji se je pojavil pred dobrimi enajstimi leti tak človek v osebi dr. Getulio Vargas, čigar vladanje gre prav zdaj v dvanajsto leto. Ta se ni v vsem ravnal po Hitlerjevem receptu, pa se je vseeno obdržal pri vladnem krmilu ter celo sprijaznil svoje prejšnje sovražnike z dejstvom, da čaka Brazilijo novo vladanje, slično onemu Dona Pedra II., ki je sedel na brazilskem prestolu skoro 60 let.

Vargas lahko reče danes docela samozavestno in resnično: "Jaz sem država."

Večina Brazilcev se strinja v eni reči: Getulio ostane lahko v sedlu, dokler hoče. In ker je priprósto ljudstvo prepričano, da je njihov "Gege" z njimi, vse kaže na to, da bo ostal.

Vargas je popolnoma brazilski, kar mu je v veliko korist. On ima čut neskladja pa je kakor vsi njegovi rojaki prizanesljiv in mehak.

Politični opazovalci se še vedno čudijo kako to, da so prejšnjim revolucionarjem, ki bi bili v drugih južnoameriških deželah v izgnanstvu ali pa v ječi, odpuščeni vsi grehi in da morejo svobodno hoditi po svojih vsakdanjih opravkih ter živeti s svojimi družinami. Ta "mehka" politika je del Vargasovega ženija. Politika železne roke bi rodila revolucijo za revolucijo.

Vargasovo razumevanje ljudi je naravnost fantastično. Sãopaulska revolucija je izobuhnila dne 9. julija 1932. Lani je bila ena glavnih mestnih cest, ki so jih zgradili v smislu mestnega olepševalnega programa, imenovana "Cesta 9. julija". Vargas je vodil otvoritveno slavnost.

Zelo priljubljena pripovedka gre med ljudstvom po Braziliji o tem, kako igrajo Hitler, Goering, Hess in Goebbels "poker", med tem ko jim Himmler čez pleča gleda, kibicira ali komarči. Med igro dobi Hitler tri "kralje" in mu manjka še četrtega, da pobije štiri "fante", ki jih ima Hess. Himmler navzduhuje po vrsti grškega, iranskega in angleškega kralja. "Ne," de Hitler. "Dobí mi Getulio Vargas! Ta bo zadostoval. On je šaljivec."

Vargas se roga inozemskim časnikarjem, ki so ustvarili njegovo vladno diktaturo, in Brazilci so že zdavnaj sprejeli njegovo označbo in določitev, po kateri naj je njegova vlada demokracija po čisto brazilskem načinu.

Razpust obeh izvoljenih zbornic brazilskega kongresa se opravičuje na podlagi trditve, češ, da rodijo neskončne razprave samo revolucije in ne rešijo nobenih problemov.

Vargasovi zagovorniki kažejo na impresiven program odlokov za javno blaginjo. Ti vključujejo: najnižje mezdne, ki se večajo postopno po življenjskih merilih — najvišjih v Rio de Janeiro in okoli njega, a najnižjih pa v neznansko revnih severnih državah; počitnice za noseče matere; enomesečna plača po enoletnem službovanju, če je delavec odslovljen; ali noben uslužbenec ne sme biti postavljen na cesto, ko dela deset let pri isti tvrdki.

Na drugi strani pa je v Braziliji cela vrsta uvedb, ki nosijo vidne znake samodrske vlade. Mladinske organizacije so močno podobne onim v Nemčiji, zlasti pa se, ko jih človek vidi, ko korakajo v discipliniranih vrstah po cestah v Rio de Janeiro in Sao Paulo ob narodnih praznikih.

Najbolj samodrska pa je cenzura, ki jo izvaja DIP, vladni oddelek tiska in propagande. Ta organizacija, ki ji stoji Lourival Fontes na čelu, je sicer muhasta in samovoljna, ali na splošno še dokaj zmerna. Predvsem pa mrzi komuniste in vse, kar je rusko. Toda ta DIP more na mah izpremeniti svojo barvo ter postati pravi pravcati nemški propagandni urad s

Žrtve gestapovske strahovlade v Parizu

Sedaj, ko je čitati dan za dnem o tem, kako besnijo gestapovci po zasedeni in nezasedeni Franciji med odporom francoskim prebivalstvom, ki ga je Petainova vlada izročila Nemcem na milost in nemilost, je prav, če malo opišemo razmere med žrtvami gestapovske sistema. Naš opis se opira na izjavo jetnika, ki so ga nemške oblasti pred kratkim izpustile na prosto.

Samo v Parizu imajo nemški gestapovci več kakor 3.000 takih jetnikov pod ključem. Največ jih je zaprtih za nedoločen čas brez vsakršnega sodnega postopanja. Nekaj jih ustrelijo, a par jih pa izpustijo na prosto.

Med jetniki so moški in ženske iz srede tistega naraščajočega dela francoskega prebivalstva, ki se upira zasedbenim silam ob tveganju lastnega življenja.

Ko pridejo gestapovci v roke, jih najprej odpeljejo v posebno gestapovsko središča. Tu jih obdržijo po več dni, da jih izprašajo in preiščejo. Pozneje se izročijo v redne zapore, ki so sedaj prenapolnjeni.

Gestapovska središča so vpegljana in ustanovljena po celem mestu. Eno je v poslopju, kjer je bila poprej plesna sala na ulici de Pontieu. Drugo je na bregu reke Seine, kjer je bil poprej dom bogate družine in kjer se njene umetnine prav nič ne ujemajo z modernejšo, a manj estetično policijsko opremo.

Redne ječe vključujejo Sante, Cherche Midi in Fresnes. Cherche Midi je tipična znamenitost v montparnaškem delu na levem bregu blizu hotela Lutetia. To poslopje je bilo sezidano v 17. stoletju.

Jetniki imajo posamične so-

tem, da poostri sedanje dokaj ohlapno in površno nadzorovanje listov, gledališč, filmov, knjig, brosur, pamfletov in radija.

Politični policiji, ki se imenuje tudi brazilski gestapo, načeljuje Filinto Mueller, Brazilec nemškega pokolenja.

Ta politična policija je zadržala nazijske organizacije v Rio Grande do Sulu. Sedaj pazi z vso čuječnostjo na nazijski glavni stan v Sao Paulu. Toda njena naloga je gledati na to, da se ne začne nobeno gibanje, ki bi tudi le od daleč ogrožalo Vargasovo vlado.

Vargasova diktatura je "mehka". V Braziliji je samo 368 političnih jetnikov. Med temi je 236 komunistov, ki so se udeležili revolucije l. 1935., pa 132 integralistov, ki so pripadniki brazilskega fašističnega gibanja v zelenih srajcah in so se uprli l. 1938, ter napadli predsednikovo palačo.

Dr. Herman Lieberman umrl

Kakor se glasijo poročila iz Londona, je tamkaj umrl v 71. letu svoje starosti pravosodni minister zamejne poljske vlade dr. Herman Lieberman. V poljsko vlado je vstopil šele pred kratkim. Pokojnik je bil znan menit socialističen voditelj pa odličien odvjetnik in govornik.

bice, ki merijo po štiri čevlje v širino in po 8 čevljev v dolžino. Edino pohištvo v njih je postelja. Jetniki ne dobijo posebnih oblek; nosijo tisto, kar so imeli na sebi, ko so bili prijeti. Njihovo edino jedilno orodje sta skleda in žlica.

Nemški stražnik strogo kaznujejo s telesnimi mukami vsako najmanjšo kršitev strogega jetniškega reda. Ponoči spuščajo izučene ovčarske pse, velike, volkom podobne živali, da lažijo po hodnikih.

Med jetniki je že veliko herojev in mučenkov. Eden znamenitejših med temi je bil stiriidesetletni prof Destienne D'Orves, ki bo morda še nekoč veljal za enega velikih francoskih rodoljubov sedanje dobe. D'Orves je podžigal s svojim pogumom in organizatorično sposobnostjo vse prebivalstvo tiste jetniške sekcije.

Vsako jutro je ob sedmih vodil učinkovit obred. Jetniki so se po svojih sobicah postavili na pozor ter gledali v spominu in mislih dviganje francoske trobojnice, med tem ko je prihajalo iz tesne grofove sobice rahlo petje marseljske. D'Orves jo je zadnjikrat pel dne 29. avgusta pred stržno četo.

Zenske se takisto odlikujejo po svoji hrabrosti. Legende se naglo širijo o nekem dekletu, znanem po imenu Zizi s pariških ulic v bližini cerkve sv. Margdalene in opere. Zizi se je sestala z nekim angleškim oficirjem še pred vpadom nemške vojske. Med njima se je razvilo prijateljstvo, pa ga je skrila pred Nemci ter mu pomagala uti, kakor je nato še mnogim drugim — kar je v moderni Franciji strašni zločin. Zaprta je bila v zapornih Sante. Tu je dajala pogum jetnikom, kakor ga je D'Orves v ječi Čeche Midi.

Minister Snoj predlaga ameriškim Slovincem za rešitev Slovenije skupno, enotno politično akcijo

Član jugoslovanske vlade Franc Snoj je poslal slovenskim podpornim organizacijam, Jugoslovanski socialistični zvezi in raznim drugim merodajnim slovenskim skupinam v Ameriki sledeče pismo (komentar o njegovem oklicu je na 4. strani):

Ze nekaj tednov sem v Ameriki. Prepotoval sem vse večje slovenske naselbine. Stopil sem v stik in osebno sem obiskal mnogo vodilnih osebnosti, ki dajejo smer in vodijo duhovno, kulturno, politično in gospodarsko življenje Slovencev v Ameriki. Radi kratkega časa in ogromnih ameriških razdalj nisem mogel obiskati še vseh naselbin in vseh vodečih osebnosti, skušal pa bom to storiti čim prej.

V Ameriko sem prišel kot član jugoslovanske vlade, ki ima sedaj svoj sedež v Londonu. V tej vladi, skupno s podpredsednikom vlade dr. Miho Krekom zastopam in predstavljam Slovenijo in Slovence. Kot minister in član vlade predstavljam in zastopam prav vse Slovence brez razlike strank in političnega prepričanja. Zato sem tudi tu v Ameriki stopil v stike z vsemi organizacijami in z vsemi osebnostmi brez ozira na njihovo politično prepričanje in njihov svetovni nazor.

Namen teh potovanj in obiskov je bil naslednji:

1. Hotel sem informirati vse vodilne osebnosti slovenskega javnega življenja v Ameriki o strašni nesreči in trpljenju, ki je zadelo staro domovino, našo tako lepo in drago Slovenijo in vso Jugoslavijo.

2. Počutili in informirati sem se hotel osebno in na licu mesta o prilikah in razmerah med našimi ameriškim Slovincem, kako žive, kako so organizirani, kako jih je prizadela in kako je na njih vplivala nesreča domovine in če in kako so pripravljene pomagati.

3. Povabiti sem hotel in prositi vse Slovence v Ameriki za pomoč in sodelovanje v boju za zopetno osvoboditev in združitev vseh Slovencev v boju za obnovo Slovenije in Jugoslavije.

4. Ugotoviti sem hotel način kako bi se dala ta pomoč in to sodelovanje ameriških Slovencev organizirati in koordinirati, da bi bila čim uspešnejša.

Moram priznati, da me je globoko ganilo, ko sem videl povsod kamor sem prišel, veliko bol, skrb in sočutje nad nesrečo, ki je zadela rojake v domovini. V tej boli in sočutju pa se je vedno izražala tudi velika skrb, briga in bojazen za bodočnost Slovencev, Slovenije in Jugoslavije.

Povsod, pri vseh kjerkoli sem bil, sem videl odločno voljo in pripravljenost pomagati. Velike organizacije, v katerih so organizirani skoraj vsi ameriški Slovinci in številno časopisje, ki je tudi močan faktor med ameriškim Slovincem, pa so jamstvo, da bi bila lahko ta pomoč zelo koristna, uspešna in morda celo odločilna v boju za združitev vseh Slovencev in njihovo osvoboditev.

Če upoštevamo potrebe in korist rojakov v domovini ter cilje vlade, ki ji pripadam, ter to koordiniram z vtisi, predlogi in ugotovitvami katere sem prej prišel, prihodnih obiskov širom Amerike, prihajam do naslednjih zaključkov:

1. Kot prva in osnovna zahteva se postavlja zahteva po združitvi vseh Slovencev. Vsi Slovenci iz Jugoslavije, Istre, Primorske s Trstom, Koroske, Štajerske in Madžarske se morajo združiti v Združeni Slovinci.

2. Ta združena Slovenija pa mora postati enakopraven faktor svobodne in demokratično urejene Jugoslavije.

Da bi pa ameriški Slovenci lahko uspešno sodelovali v borbi za doseg tega programa in ciljev je treba:

a) Da se vsi ameriški Slovenci organizirajo v posebni narodni organizaciji, ki bo predstavljala prav vse ameriške Slovence.

b) Ker so skoro vsi Slovenci organizirani v svojih podpornih in kulturnih organizacijah naj te podporne organizacije in zveze pošljejo po enega predstavnika v poseben akcijski odbor. Tako sestavljen akcijski odbor bo imel pravico govoriti v imenu ameriških Slovencev.

c) Ta akcijski odbor naj bi izvolil izmed sebe eksekutivni odbor, kateri naj bi imeli obe skupini enako število zastopnikov.

d) Po enakih principih naj bi se v vseh slovenskih naselbinah širom Amerike osnovali krajevni akcijski odbori.

Akcijski odbor naj bi se čim prej sestal in na osnovi tega predloga izdelal načrt in program za svoje delo.

Kot zastopnik Slovencev in Slovenije ter kot član jugoslovanske vlade pošiljam to pismo vsem slovenskim podpornim organizacijam in zvezam. Vabim, prosim in predlagam:

1. Da vse te organizacije čim prej razpravljajo o tem pismu na svojih sejah.

2. Da načelno sklenejo sodelovati in pomagati pri delu za združitev in osvoboditev Slovenije.

3. Da vsaka organizacija izvoli svojega predstavnika v akcijski odbor in ga pooblasti za delo v tem odboru.

4. Da vsaj do dne 15. novembra t. l. obveste podpisane o svojih sklepih in mišljenjih ime izvoljenega predstavnika v akcijski odbor.

Prva seja tega akcijskega odbora, ki bi jo sklical podpisani, naj bi se vršila takoj po 15. novembru. Ko bi podal poročilo in bi se izvolila eksekutiva, pa bi ta prevzela vodstvo. Podpisani bi ostal samo kot zastopnik in predstavnik Slovencev v stari domovini in kot član vlade v stalni zvezi z akcijskim odborom radi akcije in koordinacije dela.

Pri vseh sklepih in pri vsem delu naj nas vodi zavest, da stojimo pred ogromno in težko nalogo. Od našega dela bo v veliki meri odvisen ves bodoči razvoj in morda celo obstoj slovenskega naroda. Pred to ogromno in zgodovinsko nalogo in odgovornostjo naj stopijo v ozadje vsi spori in vse razlike ker — samo složni bomo zmagali!

Naš program naj bo v bodoče tudi naš pozdrav:

Združena Slovenija!
Franc Snoj,
jugosl. minister.

Veselica društva Slovenski dom bo v soboto

Chicago. — Društvo Slovenski dom št. 86 SNPJ priredi veselico v soboto 8. novembra v Flainierjevi dvorani na 1638 N. Halsted St. Vstopnina je 35c. Igral bo Omerzor orkester.

Znano je, da so zabave tega društva na "north side" res zabavne. Tako bo tudi prihodnja sobota. Transportacija do omenjene dvorane je dobra. Pripletje se lahko do nje s Halsted ali pa z North Ave. karo, ali pa po nadulčni železnici. — M.

KONCERT "SAVE"

v nedeljo 30. novembra v dvorani SNPJ v Chicagu.

Bogat glasbeni spored.

Opereta. Solisti.

Vstopnice v predprodaji 40c, pri blagajni 50c.

IGNAZIO SILONE:

FONTAMARA

ROMAN IZ FASISTOVSKÉ ITALIJE

Z avtorjevimi dovoljenjem prevedel TALPA

(Nadaljevanje)

"Nikar me ne moti!" je nadaljeval krivi prerok. "Ti pač prav nič ne razumeš o 'politiki' In pripovedoval je dalje: Zvečer je bila zbrana na Piazza Veneziji velika ljudska množica, med njo so bili prijatelji Peppina Goriana iz Regine coeli, Peppino je pričel kričati: "Zivio Nitti! Proč z Reko!" Medtem ko so se njegovi prijatelji iz Regine coeli hipoma zabregli na vse strani, je videl, kako gre proti njemu gruča nastnikov in arditov. Bil je pa pač šele politični začetnik in je nameraval povelje, ki ga je dobil, izpolniti do kraja; zato je kar naprej kričal isto, kar mu je naročila policija in se je zavedel šele v bolnici San Giacomu..."

"Potem pa so bili torej častniki proti policiji?" je vprašal Generale Baldissera, ki je zelo visoko cenil vojaško disciplino.

"Ne segaj mi zmerom v besedo," ga je pokaral krivi prerok. "Ti pač ne razumeš ničesar o politiki... Ko se je opomogel, je Peppino nadaljeval politično delo, to se pravi, da so ga stepli v času in na kraju, ki ju je določila policija. Nekeč so ga vozniki cestne železnice do krvi natepli blizu Porte Santa Croce, drugi delavci iz plinarne pri Porti San Paolo, potem zopet opekarji pri Porti Trionfale... Kamorkoli je lešel in kjerkoli je le kričal, kar mu je naročila policija, povsod je bil tepen... Razen tega je bil navadno sam, kajti njegovi prijatelji iz Regine coeli so takoj izginili, kakor hitro je grolica nevarnost..."

In Peppino? Zakaj pa ni tudi on pobegnil? "Da bi še več zaslužil," je pojasnil prerok. "Dobival je namreč 5 lir na dan in 25 lir dodatka, če je moral v bolnico. Pet lir mu ni zadoščalo za preživljanje, zato je moral biti na vsak način tepen. To ni, kajpada, bilo prav nič prijetno, to-

Fontamaro. Razen tega ni šlo več za to, da bi bil tepen. Šlo je za novo 'politiko'; dobival bi 20 lir na dan, brezplačno vozovnico na cestni železnici, razen tega bi bila njegova dolžnost, da bi pretepal, pravica pa, da bi ne bil tepen..."

"Ne govori neumnosti," ga je prekinil Michele Zompa. "Čemu naj bi dajala policija Peppinu 20 lir na dan, brezplačno vozovnico na cestni železnici, razen tega še pravico tepati, ne da bi bil sam tepen? ... Ne govori budalosti... Da si prislužiš 20 lir, moram tri dni hoditi v Fucino."

Tedaj je krivi prerok umolknil, ne vedoč, ali naj govori dalje. Toda čez nekaj časa je zopet začel, ne da bi se oziral na Michelovo pripombo.

"Prav zares je šlo za novo in sijajno 'politiko', za 'politiko', kakršne še nikoli ni bilo. Šlo je za takozvani fašizem. In kaj je pomenil fašizem Peppina Goriana? Čudovito stvar: dobro plačo, trikrat boljšo, kakor jo imajo kafoni, pravico tepati in ne biti tepen in varstvo oblasti."

Neki policaj je privedel Peppina v veliko dvorano, ki je bila za tiskarno časnika Giornale d'Italia. Ko je vstopil, je bilo tam že mnogo ljudi: častnikov, študentov, arditov, uradnikov, elegantnih dam, trgovcev, dvoje ali troje duhovnikov, med njimi tudi monsinjor Calogero. Stene so bile okrašene z zastavami. Vsi so glasno govorili. Peppino je bil kar prevzet od navzočnosti vseh teh imenitnih ljudi. Toda v nekem kotu je opazil znane obraze, stare znance iz ječe, večinoma zločince. Nenadoma je vse utihnilo. Na oder je stopil neki gospod in začel govoriti. Pred vsem je poln gantolja pozdravil Peppina Goriana in njegove prijatelje, novo aristokracijo dela, razredno zavedni delavstva, ki je pripraviljen žrtvovati poslednjo kapljo krvi za dobrobit domovine. Nato je začel govoriti nerazumljive stvari. Ko je bil govor končan, se je dvorana izpraznila. Peppinu in njegovim prijateljem pa so rekli, naj še malo počakajo, nakar so jih pozvali, naj zasedejo Porto Pio.

V bližnji gostilni so dobili jed in pijačo, nato so jih naložili na tovorne automobile, ki so jih pripeljali do Porte Pie, blizu spomenika della Breccia, kjer so čakali približno eno uro. Odtod so videli, kako so oddelki karabinierov in kraljeve garde vdrli v uredništvo nekega komunističnega časnika in se kmalu nato odpeljali z vsemi, ki so jih tamkaj ujeli. Nato je stopil k Peppinu Gorianu neki policaj in mu povedal, da si ni treba sedaj nič bati in naj kar mirno napadejo uredništvo; in tako se je tudi zgodilo. Zasedli so prostore, zmetali pohištvo na sredo ceste in ga tam zažgali obenem s seznamami in drugimi papirji; okna, vrata, pisalne stroje, slike, peči pa so razbili na tisoč kosov; črnilniki so frčali v stene; v blagajno so vdrli po vseh pravih umetnostih, toda našli so jo prazno...

Preden so opustošene prostore zapustili, je storilec fotografiral grupo časnikarjev, ki je tisti hip prihitela: sredi skupine je stal Peppino. vihtel se po zraku nogo od mize. Naslednji dan je izšla slika v 'Piccolu' z naslovom: 'Junak Porte Pie'."

Peppino Goriano je preživljal sedaj nepozabne dni slave in priznanja. Začel se je zatekati v uredništvo, kjer so mu zmeraj plačevali za pijačo. Končno ga je povabila k sebi marchesa Parucchini, ki ga je predstavila svojim prijateljem, kam, ga potem peljala v cerkev, nato pa v spalnico, kjer se je moral precej bolj potruditi kakor pa pri zavzetju Porte Pie.

Peppino je znal svojo mlado slavo izkoristiti in je dobil službo čuvaja v nočnem azilu Borgia Pia. V tistem času so enega njegovih prijateljev umorili delavci pri San Lorenzu in to mu je dalo misliti, če ga je fascio vnovič kam poklical, je hlinil boževnik... Kot čuvaj je sicer malo zaslužil, toda tvegati ni moglo.

"Zakaj pa ni dobil Peppino boljše službe, ko so prišli fašisti na krmilo?" je hotela vedeti Sorcanera.

(Dalje prihodnjic.)

POVELJNIK ARMADE, KI BRANI MOSKVO

Za vrhovnega poveljnika sovjetske armade, ki brani Moskvo, je bil pred dobrim tednom imenovan general Gregorij Zukov. Star je 46 let. Pred par leti se je proslavil v Sibiriji in v Vnanji Mongoliji, ko je odbil japonske napade.

TERMITI IV. BREZNIK

(Nadaljevanje in konec.)

Vojaki

Vojaki so tudi žrtvovali svoj spcl, so prav tako slepi in brez kril. Pri termitskih vojakih se neposredno srečamo s tem, kar se imenuje intelekt, instinkt, stvarjaljoča moč, genij rase ali narave itd.

Kakor smo že v začetku razprave omenili, ni nobenega bitja narava obdarila tako skopo in mačehovsko kakor termita. Termit nima prvotno nobenega orožja za napad ali za obrambo. Ima samo orodje za neumorno delo. Če ga napade najmanjša mravlja, je zanj bitka v naprej izgubljena. Ker je slep, ima samo tipalke, ki sicer lahko spreminjajo les v prah, niso pa sposobne, da bi pograbile sovražnika bitje. Termit je varen samo v svojem gnezdu. In to gnezdo, to domovino, to utrjeno bposto, to edino premoženje, to edino zavečje, ki pomeni za nje vse, to najsvetejšje, ki je proti zunanjemu svetu hermetično zaprto in trdno kot granit, morajo termiti po nekem neizprosnem zakonu ob določenih časih odpreti na vse strani. Obdani od tisočerihi sovražnikov, ki komaj preže na plen, ki jim ga nudi edino ta prilika, so si termiti sčasoma ustvarili svoje orožje, ki je za njihove normalne sovražnike nepremagljivo. In danes ni več živali, ki bi mogla osvojiti termitsko gnezdo; mravljam se to posreči le tedaj, če presenetijo termita. Le človek more uničiti termitski dom: z žago, sekirno in smodnikom.

Termiti so si skovali svoje orožje v svojih lastnih telesih. Njihovi vojaki so dobili na glave močne, hitinske oklepe, in imajo čeljusti, ki so obsežnejše od vsega ostalega telesa. Termitski vojak sestoji samo iz oklepa in škarij, ki jih gibljejo močne mišice, in te škarije so trde kot jekle in tako težke, da se moramo čuditi, kako jih more nositi. Zato pa vojak nima sposobnosti, da bi sam je del, nego ga pita delavec. Drugi vojaki imajo pa neke brizgalkke, ki brizgajo strupeno tekočino, ki sovražnika omrtvi ali vsaj onesposobi za nadaljni boj.

Kraljevi par

Kraljevi par mora vse življenje ostati v svoji celici, kjer skrbi edinole za razmnoževanje rodu. Kralj je majhen, skromen, plašen in je vedno skrit pod kraljico. Kraljica pa ima orjaški trebuh, ki je kakor bela klobasa, iz katere moli majhna glava. Trebuh je napet od premnogih jajčec. Ker ima kraljica tako ogromen trebuh, se ne more premikati. Vsako sekundo izleže eno jajčece, to je 86,000 v 24 urah in več nego 30 milijonov na leto. Tega svojega delovanja ne prekine niti za minuto v vsem svojem živ-

ljenju, ki traja 4—5 let. Stotine delavcev jo neprestano pitajo, dočim drugi sprejemajo, umivajo in odnašajo izležena jajca. Vojaki pa skrbje za red in kraljico krog in krog strazijo.

Kakor hitro začne kraljčina plodovitost pojenjavati, ji ne dajejo nobene hrane več, tako da mora od gladu umreti. Potem jo pa z užitkom požro in spravijo v celico novo kraljico.

Delavci, vojaki, kraljica in kralj so torej trajni stebrovi termitske družbe, ki živi po nekih trdih zakonih svoje enolične življenje v večni temi. To — vsa ta družba goji v svoji sredi neštete legije mladeničev in devic, ki imajo prozorna krila in očmi in ki se pripravljajo, da ob določenem času polete proti tropskemu soncu. To so pri termitih edina spolna bitja, iz katerih se rodi nov kraljevi par. To so nada podzemeljske trmitske države. Hranijo jih drugi — ker sami ne morejo prebavljati celuloze — in blodijo brez dela po galerijah in dvoranah in čakajo na uro svojega osvobodjenja, sreče in — smrti. Proti koncu ekvatorialnega poletja, ko se bliža deževni čas, pride njihova ura.

Rojenje

Tedaj se odpro odprtine termitskega gnezda. Na znamenje se vojaki umaknejo in pušče veselo ženitovanjce na pušto. Kakor popisujejo očividci, je pogled na te roje grandiozen. Hipoma se z ozemlja, čisto v obsegu več sto hektarjev, dvignejo milijoni kralitevc, ki se dvigajo proti nebu v svojem skoro vedno prevaranem koprnenju po ljubezni. Kakor vsak sen in opojnost traja tudi ta polet le nekaj trenutkov, potem pa padejo vsi ti oblaki kralitah termitov na zemljo. Vesele je končano in smrt začne s svojo žatvijo. Vsi mogoči sovražniki se vrženo na bogat plen, ki navadno pokriva zemljo na tisoče in tisoče kvadratnih metrov. Ptici jih zobjejo toliko časa, da še kljunov ne morejo več zapreti. Kačam, mačkom, psom — vsem gre v slast ta hrana. Najbolj navdušene za njo so pa mravlje. Še celo človek si vzame del plena: žrtve je pečene ali ocvrte, ali pa speče iz njih slaščice, ki ima okus mandljevega kolača. Ta jed se v nekaterih deželah prodaja na trgu.

Nepojasnjeno je še, kako se more pri teh ženitovanskih izletih rešiti le nekaj parov za bodoče kralje in kraljice.

Pri vsej razširjenosti in hitrem razmnoževanju bi termiti lahko postali nevarni sovražniki človeškega rodu, ker bi se kmalu razpasli prav po vsem zemeljskem planetu, če ne bi bili tako lahko ranljivi in občutljivi za mráz. Termiti potrebujejo stalno temperaturo

20—36 stopinj. Pod in nad to stopnjo poginejo. Tam pa, kjer jim je omogočeno življenje, delajo termiti strašno škodo človeku. Cele hiše se sesujejo v razvaline, ker so izgledane od temeljev do streh; pohištvo, perilo, papir, obleke, čevlji, orodje, les, trava — vse to izginje, ako se jih lotijo termiti. Kajti tega sovražnika človek zaloti šele tedaj, ko se že pokažejo posledice njegovega dela; kakor smo že prej omenili, speljejo namreč termiti na vse strani skrite hodnike in izgledajo vsako stvar od znotraj in se na dan nikdar ne prikažejo. Velika drevesa, ki se zde zdrava, katerih skorja je neokrnjena, padejo, čim se jih človek dotakne — ker so od znotraj popolnoma pregledana. Silno uničevalno delo termitov naj pokaže nekaj živih resničnih primerov: Na otoku Sv. Helena sta se dva policijska vojaka na straži razgovarjala pod orjaškim melia-drevesom, ki je imelo lepo, zeleno listje; eden od njiju se je med pogovorom naslonil na drevo, ki se je pri tej priči sesulo na nju, ker je bilo od znotraj zmletu v prah. Termiti silno hitro opravljajo svoje razdiralno delo: farmer v Queenslandu je pustil zvečer svoj voz na travniku, drugo jutro je pa našel od voza samo železne okove. Drugi farmer se je čez 6 dni vrnil v svojo hišo; vse je lepo nedotaknjeno, kakor je pustil. Pa sede na stol in — stol se sesede; kmet se prime za mizo, da ne bi padel, in miza — se sesuje v prah. Oprs se na obok in — vsa hiša zagrti v oblak prahu.

Ali že imate vstopnico na Savin koncert?

Chicago. — V nedeljo 30. novembra bo v našem mestu dan slovenske glasbe, kajti tega dne priredi Sava svoj običajni jesenski koncert z bogatim sporedom. Zbor bo pel narodne in klasične pesmi in vpriporil opereto v enem dejanju "Ponočnjaki". Kot gostovalka v koncertu nastopi znana slovenska sopranistka Ann Beniger, ki je pela ne samo na slovenskih prireditvah, nego tudi že na mnogih ameriških odrih.

Vstopnice so v predprodaji po 40c, pri blagajni pa bodo dajta več. Nabavite si jih pri pevcih in pevkah zbora, pri članih kluba št. 1, ali pa v Slovenskem delavskem centru.

Spored se prične ob 3. popoldne, zvečer pa bo prosta in plena zabava. John Rak.

Po 15,000 nacijskih ranjencev prihaja v Varšvo na dan

Po izjavi nekega očividca prihaja več kakor 15,000 ranjenih nacijskih ranjencev v Varšvo na dan s srednje in severne ruske fronte. Zdravila niso civilnemu prebivalstvu več na razpolago.

Iz vseh bolnišnic v treh slovaških mestih — Ruzomberku, Zilni in Peršovu — so odstranili vse nevojaške bolnike, da naredijo prostor za nemške ranjence, ki se kar sipajo iz Rusije.

Pred kratkim je prišlo na Slovaškem v dolini reke Vaha do spopadov med nemškimi četami in slovaškimi silami, ki so se umaknile iz ruske vojne.

Presojanje dogodkov doma in po svetu

(Nadaljevanje, s 1. strani.)

nih krompir in druga živila, ki jih je treba šteti pred mrazom. Vsled tega je potnikom težko dobiti vozne listke. Na postajah jih smejo prodati le onim, ki lahko dokažejo, da imajo za potovanje zadosten vzrok.

Hitler ni v zadregi za oboževalce niti v Južni Afriki, dasi je ta angleški dominjon v vojni z njim. Eden teh, ki se šteje za njegovega pristaša, je bivši premier 75-letni general J. B. M. Herizog. On je proti vojni z Nemčijo in za uvedbo nacizma v Južnoafriški Uniji.

Francija je dobila nov delavski red, sličen kakor ga ima Italija. Unije so dovoljene in se dele po strokah, toda stavke so prepovedane, kakor v drugih totalitarnih deželah. Za reševanje morebitnih sporov med delavci in delodajalci je določen poseben tribunal, v katerem so zastopani oboji in vlada.

Komunisti v New Yorku so na shodu, na katerem je govoril angleški poslanik Halifax, demonstrirali proti Angliji, ker ne obnovi zapadne fronte. Venomer so vsi hkrati vpili "western front!" Western front!" Do 22. junija so isti ljudje demonstrirali proti Angliji iz povsem drugega vzroka, namreč, ker je bila v vojni z Nemčijo.

Kadar se gre za načela, ne bojte se zamer!

Koncert Zarje in drugo

Cleveland, O. — V Proletarcu kot drugih časopisih je bilo že poročano, da priredi soci. pevski zbor Zarja svoj jesenski koncert na Zahvalni dan v auditoriju Narodnega doma na St. Clair Ave. Pričetek koncerta je točno ob treh popoldne. Zbor ob tej priliki slavi tudi svoj 25-letni jubilej. Po koncertu bo prosta zabava in ples.

Zbor Zarja vrši svojo kulturno nalogo med nami že 25 let. Kdor se udeležuje pri naših kulturnih ustanovah, ve, kaj pomeni zdržati društvo, žlasti kulturno, toliko let! Zarja je vsa ta leta pridno orala na našem kulturnem polju, zato ni nič kot prav, da posetimo njen koncert na Zahvalni dan in s tem pokažemo, da cenimo njeno delo.

Ob tej priliki tudi sporočam sodrugom kluba št. 49 JSZ, da se bo vršila klubova seja v petek zvečer v običajnih prostorih. Udeležite se je v polnem številu. Na programu bomo imei tudi našo letno veselico, ki se vrši na božični dan v Delavskem domu na Waterloo Rd. Apeliram tudi na članstvo našega kluba, da se korporativno udeležijo koncerta Zarje, kajti Zarjani se vedno v velikem številu udeležijo naše letne veselice.

Torej na svidenje pri Zarjinem koncertu na Zahvalni dan!

Milan Medvešek.

Ena izmed najvažnejših konferenc JSZ in Prosvetne matice za Francosin in Illinois bo ta, ki se vrši to nedeljo v Waukeganu. Obvestilo o njenem dnevnem redu je na 1. strani.

SLOVENSKE IN ANGLEŠKE KNJIGE

Največja slovenska knjigarna v Zed. državah

Pišite po cenik PROLETARCU

2301 S. Lawndale Ave., Chicago

MODERNI PLINSKI ŠTEDILNIKI nudijo varčenje na 3 načine

1. Hranijo jestvine
2. Hranijo čas
3. Hranijo denar

SEDAJ—vas stane manj, da kuhate boljše

• Tisoče čikaških gospodinj je spoznalo, da se kuha lažje in boljše z modernim plinskim štedilnikom—ki aktualno stane manj. Resnica je, da so moderni plinski štedilniki tako ekonomični kot so lični. Njihove posebnosti so, da hranijo na jestvinah... času... in denarju.

Prihranili boste na jestvinah z modernim plinskim štedilnikom, ker vam daje pravilno, kontrolirano toploto pri pečenju mesa z nizko temperaturo, ki omogoči, da se meso preveč ne skrči. Prihranite na času, ker avtomatična kontrola dela za vas, kajti hitrejša kuha opravi delo naglejšje. Prihranite pa tudi na denarju, ker vas moderni plinski štedilnik stane manj in tudi njegov obrat je cenejši.

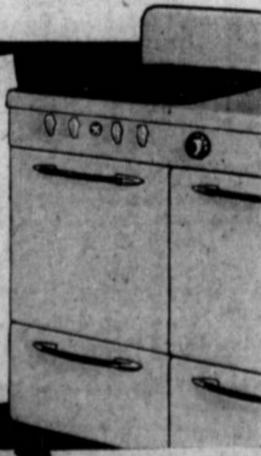
LIBERALEN POPUST ZA VAS STARI ŠTEDILNIK LAHKA MESEČNA ODPLACILA

Veseli boste njegove krasote in okusne hrane, ki jo boste tako lahko skuhali na

UNIVERSAL

MODERNEM PLINSKEM ŠTEDILNIKU

Brezdimni pražilni predal. Porcelanasta notranost, 16-palčna peč, štirje samovžigalniki na površini. Avtomatična toplinska kontrola. Minutna paznost. Dva Roller Ball-Bearing predala.

MODERN COOKERY... CONSTANT HOT WATER... SHIRT REFRIGERATION... GAS HEATING THE PEOPLES GAS LIGHT AND COKE COMPANY

KRITIČNA MNENJA, POROČILA IN RAZPRAVE

KOMENTARJI

Franc Snaj smatra, da zgolj zbiranje prispevkov v religiozni sklad za Jugoslavijo ne zadostuje, nego je potrebna v rešitev Slovenije in ostale Jugoslavije tudi močna politična akcija. Predlaga vsem slovenskim organizacijam v tej deželi, da se združijo in prične s propagando. Njegov oklic je na 2. strani v tej številki. Objavljam ga, ker je važno, da so čitatelji poučeni o načrtu, kakršnega predlaga. V skupno akcijo vabi vse, brez razlike na politično in versko prepričanje. Vsaka organizacija izvoli po enega zastopnika, njemu pa se sporocil njihova imena saj do 15. novembra. Nato bo sklical ustanovni sestanek. Pravi, da bo on poleg le kot svetovalec in zastopnik Slovenije, in pa kot predstavnik jugoslovanske vlade. Temeljni smoter te akcije naj bi bila propaganda za združevanje vseh Slovencev v eno deželo, ki bi bila pridružena kot enakopravna edinica Jugoslaviji. Snaj sicer poudarja tudi svobodo in demokracijo, česar pa Slovenija že dolgo ni imela niti v Jugoslaviji, dasi je bila v vladi v Beogradu močno zastopana ista slovenska stranka kot je zastopana v sedanji jugoslovanski vladi v Londonu. Dva sedanja slovenska člana vlade (dr. Miha Krek in Franc Snaj) sta bila tudi v prejšnji vladi.

Ako se vse organizacije odzovejo Snajevemu klicu, za kakšen program se bodo zedinile? Sedaj so združene le za religiozno akcijo. Izjavile so s posebno resolucijo, da bo povsem nepolitična in da je njen edini namen zbirati prispevke v pomoč bednim v starem kraju. Franc Snaj pa ugotavlja, da lahko ameriški Slovenci store veliko več. Namreč, da lahko baš oni — z združeno akcijo — pomagajo v osvoboditev njihove rojstne dežele.

Oklic ministra Snoja je napisan zelo oprežno, da nikogar ne odbija in apelira na sodelovanje v ta namen na vse, ne glede kaj je kdo po svojem prepričanju. On pravi, da je potrebna v ta namen ne samo centralna ustanova, nego tudi krajevni odbori.

V Proletarcu smo omenili, kakšno Slovenijo in Jugoslavijo si predstavljamo, da bi lahko res navdušeno delovali zanj. Za tako Jugoslavijo, kakršna je bila, bi zamažal iskani navdušenja med ljudstvom bodisi v Sloveniji in še manj na Hrvaškem. Vsaka politična akcija narada v tej deželi bi morala vzeti to dejstvo v obzir in navedeni program, ki bi dobil ne samo zaslombo med našim

ljudstvom nego v ameriški javnosti. Ali bi bila jugoslovanska vlada pripravljena privoliti vanj? Mogoče deloma. V glavnem je za obnovo Jugoslavije s tako formo vlade in s takim sistemom, kot ga je imela do nemškega in italijanskega vpada. Isto velja za vladajočo stranko v Sloveniji, oziroma za njene zastopnike, ki se jim je posrečilo priti v inozemstvo. Sicer govore o demokraciji, ker je taka moda, toda si jo mnogi vsaki po svoje tolmačijo. Na primer, ko je prišel sem pater Kazimir Zakrajšek, je sklical v Clevelandu, Ohio, na šestanek slovenske duhovnike, jim predložil svoj načrt za takojšnjo pomožno akcijo s sodelovanjem Vatikana, namreč da se bi nabrane vsote takoj poslalo tja, delil pa jih bi škof Rožman. In zahteval je, da naj odbor slovenske sekcije jugoslovanske pomožne akcije sprejme medse tudi zastopstvo slovenske duhovščine in lajkov, kakor da katoličani sedaj niso zastopani v njemu. Tudi to so mu na sestanku odobrili in sprejeli njegov predlog z zahtevo, da naj omenjeni odbor odgovori na ultimatum najpозnejše v 10. dneh. To ni "demokracija", toda hierarhija v Sloveniji je bila navajena samo take in vse je moralo iti po njeni volji. Glavni odbori slovenskih podpornih organizacij ne morejo priti skupaj kar na kakšno kratko-povelje, da razpravljajo o zahtevah in studirajo, kaj naj odgovore ali pa če naj spremene svoj prejšnji sklep.

Tudi minister Fr. Snaj smatra, da lahko vse naše organizacije izvolijo zastopnike za obrambno akcijo v pomoč Sloveniji v 14. dneh, da bi imeli odgovore že do 15. novembra in nato sklical sestanek. Ampak v tak namen je treba kampanje in priprav, ne pa samo osebe, ki se jih bi beležilo v zapisniku.

Ako se propagandno podvzete, kakor si ga zamišlja minister Snaj, ustanovi, kaj naj stori, da bo kaj zaleglo? Pisati zgolj v slovenske in v druge jugoslovanske liste v tej deželi ne bi dosti pomagalo, razen urednikom politni prostor. Člani, ki bi sprejeli mandate v takem odboru, bi se morali sprijazniti z resnico, da bi morali izvrševati tudi delo, ne pa le posoditi svoja imena za nekakšno čast ali prestiž, kot se le prerado dogaja.

S propagandnimi akcijami bi visoki stroški. S publiciteto bi bilo treba predvsem v ameriško javnost, si utirati pot v

velike angleške dnevnike in revije, imeti centralni urad s sposobnim štabom in poudariti v tisk reči, ki bi dobile za določen program bodoče Slovenije in Jugoslavije simpatije ameriškega ljudstva. To bi dobro vplivalo za našo stvar tudi v kongresu in v zvezni vladi.

V prejšnji svetovni vojni so napredni Slovenci v Ameriki izvršili ogromno propagandnega dela ne samo med našim narodom, nego tudi med Hrvatmi in Srbi in v ameriški javnosti. Ako bi bila ureditev Slovenije in Jugoslavije odvisna od Slovencev tukaj in tam, bi bila v obeh krajih velika večina za takó uredbo in obliko države, kot je je propagiralo JRZ. Toda na "mirovni" konferenci v Versaillesu niti Wilsona niso poslušali, še manj pa predloge JRZ. Tisti "mir" se je maščeval nad vsemi, ki so ga sklenili in se posebno nad Francojo, ki je bila na konferenci s svojimi "tigrimi" Clemenceaum dominantna sila. Ameriki so s propagando v ameriški javnosti že dolgo v akciji. Gradivo, ki ga širijo, je večinoma zelo dobro izbrano in urejeno. In verjemi te ali ne, prežeto je s socialističnim duhom. Sedanja politična vlada v Londonu ni nadaljevanje prejšnje, nego ji načeljujejo povsem drugi ljudje. V nji prevladuje liberalen in socialističen vpliv. Dobro je, da v tej razpravi pogledamo tudi med Čehi. Oni se z religiozno akcijo za stari kraj še ne ukvarjajo, nego samo s politično. Vzdržujejo velik centralni urad, ki zalaga s članki, poročili in s protinacijsko propagando ne samo česke in slovaške liste, nego širi to gradivo tudi v angleščini kjerkoli more. Prednost Čehov je tudi to, da imajo v svojem glavnem vodstvu v Londonu svetovno znane in priznanega državnikar Beneša in Jana Masaryka. Oba sta poznana tudi ameriški javnosti. Jugoslavija pa si ni vzgajala nikogar, ki bi kaj prida pomnil izven mej svoje države.

Bržkone se bodo organizacije Snajevemu predlogu večinoma odzvale. Akcija za otmitev Slovenije iz nemških in italijanskih klešč je potrebna in hvala vendar naloga. Vprašanje pa je, kako jo vršiti, da bo uspešna. — c.

Poglavnik Pavelić Hitlerja zelo pridno posema posebno v preganjanju Židov. Ko je izdal ukaz, da morajo vsi Židje na Hrvaškem nositi na sebi viden znak svojega pokolenja, so ga ljudje opazili tudi na nekaterih duhovnikih. Bili so to "izprebrnjeni" Židje, katerih predniki so morda že pred sto leti, ali 300 leti, prestopili v katoliško ali pa v pravoslavno cerkev. Zanje se je zavzel zagrebški nadškof dr. Štepinac, na kar je Pavelić odredil, da "spreobrnenim" Židom, ako so duhovniki, ni treba nositi židovskega znaka.

Predsednik HBZ Ivan Butković nastopa na shodih v imenu vesloslovanskega kongresa in kliče Slované v slogu. Bilo bi dobro, ako bi najprvo uspel v tak namen med Hrvatmi v Ameriki.

Hrvatski komunisti se tudi navdušujejo za vesloslovanski kongres. Imajo vzrok, ker je ta akcija bolj njihova kakor pa Butkovičeva.

Zvezna vlada ima 1,444,985 uslužbencev

Na koncu meseca avgusta je znašalo število uslužbencev pri zvezni vladi 1,444,985. Na koncu meseca julija jih je bilo 53,296 manj. Skoro ves narašček gre vojnemu in mornaričnemu oddelku. Vojni oddelček je dodal 30,569 civilnih delavcev, kar je zvišalo število njegovih uslužbencev na 358,788, med tem ko je znašalo na koncu meseca avgusta lani 150,112 oseb. Mornarica je vzela še 17,954 oseb na delo ter s tem povečala celotno število uslužbencev na 263,421, med tem ko je pred enim letom imela 133,917 oseb v službi.

"DOBRO" ALI "NEDOBRODOŠLA" GOSTA?

Koncem oktobra sta prišla v Zed. države z angleške posesti Bahama na Floridi odstopil angleški kralj Edward, sedaj "Duke of Windsor" in njegova žena, ki je Američanka po rodu. Rajše kot njo, kot je zahtevala angleška vlada pod Baldwinom, je Edward pustil kraljevo službo, pa se mu v sedanji je veliko boljše godi. Dela nima, denarja iz vladne blagajne pa doživlja v velikem obilju. Časopis "St. Albans Messenger" v St. Albanu, Vt., ga je v izdaji z dne 28. oktobra zelo kritiziral, oziroma obs. čel. da je njuno izdajanje potovanje luksuz in s tem zapiranje denarja, ki bi ga Anglija lahko porabila v veliko boljše namene. Urednik omenjenega lista jima je celo izjavil, da dajeta v patriotizmu zelo slab vzgled. Dočim si angleško ljudstvo privziguje od ust, vidva zapravljata, jima je očital. Duches si je v New Yorku in Washingtonu nakupila oblek, ki stanejo od \$245 do \$650 vsaka, in klobuke, za katere je plačala po \$35 do \$40. Toda denarna aristokracija meni, da je bila Duches zelo varčna. Kajti v "normalnih razmerjih" bi nedvomno kupovala obleke, ki stanejo po tisoč dolarjev in več. V Washingtonu in v New Yorku nista bila Edward in njegova žena nič kaj pristrano sprejeta. Zapravljata pač, ker imata čas in denar, a nista pa prav nič slabša, kot tista visoka družba, ki ji sedaj zaradi predsedkov prezira. Nesmiselno je le, da je še toliko držav na svetu, ki so pripravljene trošiti milijone dolarjev na leto po nepotrebnem za vzdrževanje dinastije in vse njene lahote.

Mary Fradel piše:

Latrobe, Pa. — Ko sem čitala, da bo imela JSZ v Slovenskem domu v Pittsburghu dne 19. sept. zvečer (v času konvencije SNPJ) svoj shod, sem veselo pričakovala tistega dneva, misleč si, da se bomo spet sešli s stariimi znanci. Nisem se motila, kajti v dvorani sem videla sodruge in somišljenike iz raznih krajev Amerike. Mnogi so mi bili znani že prej, z drugimi pa sem se seznanila ob tej priliki. Eden izmed njih je bil somišljenik Klun iz Minnesote, ki je čitateljem znan vsled njegovih interesantnih dopisov v Prosveti.

Zame je bil ta shod zelo zanimiv in tudi poučen. Ob takih prilikah navzoči izrazijo svoje misli in dajo z njimi povod za razprave. Eden izmed teh je bil tudi naš s. Anton Zornik, kar ni nič čudnega in novega. On ima vedno dosti povedati, kar je popolnoma prav. To pot je med drugim omenil clevelandske politične probleme, kar se je tika tudi F. Barbiča. Potem je Barbič vprašal za besedo in mu ni bilo dovoljeno govoriti. To se meni ni prav nič dopadlo. To ni prav in ne demokratično. Pravilno je, da vsaki dob besedo. Ne mislim Barbiča zagovarjati, ker se zna sam, povem pa s tem svoje mnenje.

Udeležba na sestanku bi bila lahko boljša, kajti konvencija je imela mnogo delegatov in v Pittsburghu ter okolici je veliko Slovencev. A tu pride vmes brezbrilnost.

Na shodu sva podpisana in s.

TISKOVNI FOND PROLETARCA

XXV. IZKAZ

Detroit, Mich. — Po \$1: John Berbig in Albin Serdonner; po \$0.50: Leo Junko, Rudolph Potočnik, Anton Cedinik, Joe Zupančič, Paul Chop, J. R. C. Čafi Jakovčič, Frank Kreše, Anton Anžek in Leo Bernik; po 25c: Joe Grün, Paul Gregorich, Anton Semec, Joe Košir, Mrs. John Krajin, Agnes Sonc, Tony Tschiltach, Paul Osepek, Anton Skofic, Philip Stavar, Joseph Majestic, Charles Gaber, Anton Krufjac, Mike Glad, Joseph Golia, Mary Jurck, Anton Semec in Frank Gaber. Skupaj \$11.50. (Nabrala Kathy Junko.) — Joseph Klarich \$2.25. — John Zornik \$1; Frances Mezger \$0.50, skupaj \$1.50 (Poslal John Zornik.)

Cleveland, O. — Anton Babich \$1; John Petkovec (Kokomo, Ind.) \$0.50, skupaj \$1.50. (Poslal Anton Jankovčič.)

Johnstown, Pa. — Anton Gabrenja \$1; Ignac Groznik \$0.50, skupaj \$1.50. (Poslal Frank Cvetan.)

Murray, Utah. — John Malich za predlog A. Tomšiča \$1.00. Skupaj \$19.25, prejšnji izkaz \$1.342.06, skupaj \$1,361.31.

Opomba.—V zadnjem izkazu po pomota izpuščena sledeča imena prispevalcev iz Springfields, Ill.: John Zaverl, Julia Krmel in John Lazar, ml., prispevali vsak po 25c.

Geo. Smrekar nabrala v tiskovni sklad Proletarca vsoto \$32. Ob tej priliki sem izprevidela, da so bili na shodu tudi taki, ki Proletarca nimajo radi in jim je neprijetno prispevati zanj. Tu velja pregovor, da vsak po svoje Boga moli. Naslednji dan 20. sept. sem se s svojo družino udeležila konvencnega banketa in programa, ki so ga že drugi opisali. Bil je res impozanten večer. Tu smo imeli priložnost videti in seznaniti se s Slovenci iz vsch krajev Zed. držav in Kanade. Kar se tiče programa po banketu, smatram, da bi bil pravilen tudi nekakšen red. Namreč da bi tisti, ki so plačali za banket in s tem vstopnino, imeli prednost dobiti sedeže. Veliko naroda je prišlo poslušati samo program in vsled tega niso ničesar plačali. Ko je bil banket končan, so morali udeleženci zapustiti sedeže, da so potem hotelski uslužbenci odnesli mize in postavili stole na izpraznjeno mesto. Nato pa je smel v dvorano vsakdo, pa če je plačal za banket ali ne. Mnogi so morali stati, ali pa titi notri niso mogli, ker je bila dvorana prenapolnjena. Teža ne omenjam radi sebe, ker takih prilik ne zamudim. Sem udobno sedela in sledila sporodu. Žal pa mi je bilo tistih, ki niso imeli te sreče. V nedeljo 21. sept. smo se udeležili prireditve v Slovenskem domu v Pittsburghu. Sporeč je bil prav dobro izvajen, kar je nam lahko vseni v ponos. Iz Proletarca je razvidno, da so nekateri naši sodruzi in sodruge za ta list pridno na delu. Za njihov trud jim gre vse priznanje.

Kot drugod, so se delavske razmere zboljšale tudi v Latrobu. Mlade pa kličejo k vojakom, kar tisočim mater povzroča skrb in žalost. A razmere so takšne in se moramo ravnati po njih.

Človeku, ki razmišlja o položaju, se stori hudo, neizmerno hudo, da moramo prenašati toliko gorja in žalosti samo zaradi pešičke diktatorjev in barbarov. A upam in želim, da pride dan, ko bo po svetu zavladala pravica in demokracija.

Ko bodo naši potomci čitali zgodovino tega stoletja, se bodo zgražali nad početjem sedanjih demaggov.

Mary Fradel.

Ameriški Rdeči križ veliko pomaga

Letu 1940 je Ameriški Rdeči križ razdelil med potrebne v vsled vojne prizadetim deželam \$16,960,000, še več pa v tem letu.

Pueblski dim

Pred dvema tednoma so bili povabljeni razni odborniki slovenskih društev na nekak sestanek, ki ga je bil sklical ruski župnik Grisham. Kazali so premične slike. Prvi film je bil vama o srbskih cerkvenih ceremonijah. Drugi, ki ga je snela žena ameriškega konzula, je pokazal Zagreb, Dubrovnik in nekatere kraje na Gorenjskem. Med govorniki je bilo obilo povopov in tudi sam "vladika" je govoril o tužni stari domovini in kako pomoziti svojem. Nato se je kolektiviralo za pravoslavni "monastir". Med poslušalci sem opazil predsednika in tudi tajnika društva Orel S. N. P. J. Poleg nju je sedel tudi novoizvoljeni namestnik pomožnega tajnika SNPJ.

Neki govornik je omenil, da le s pomočjo Rusije, ki je takorekoč naša mati, se bomo lahko rešili razbojniškega "švaba" in lačnega "makaronarja", in ustanovili slovensko državo, ki bo segala od Urala do Triglavu, od Krkonoš do Balkana. Za nameček so nam pokazali "našega" novega kralja; star je 18 let. "Vladarske" posle izvršuje v Londonu. Govornik, ki je z besedami risal vzorec bodoče vesloslovanske države, je prišel v Zed. države pred dvema letoma. Ne vem, zakaj se niso Jugoslovani pobrigali malo prej za svojo mater tam gori na severu. Ne vem, zakaj so jo ta jili skoro vso dobo obstanka jugoslovanske države, in jo priznali šele ko so se ji začela tla izpodmikati. Brez dvoma bi bilo danes malo drugače po vsem svetu, prav gotovo pa v Jugoslaviji, če bi se to zgodilo o pravega časa. Švabi in makaronarji bi imeli respekt do Slovanov, in ne bi jim obetali suženjskega robstva, sebe pa predstavljali za nekake nadjudi, katerim mora biti pokorna zemlja in nebo. In uboga mati krvavi po zaslugi njenih nezvestih sinov, ki so se je sramovali. Zaničevali so jo. Najrajši bi jo živo v grob porinili, kot staro preužitarico. In sedaj mati, daj, bij oholega bandita, da nas rešiš njegovega jarma! Čeprav si zajatila boga, ti si naša in mi smo tvoji.

Sedaj se precej govori o raznih prireditvah. Orel bo imel zabavo za vse člane in prijatelje v nedeljo dne 9. nov. zvečer. Če bo mogoče, se bo še moja malenkost znašla v Narodnem domu na dotični večer.

Dne 26. oktobra se je vršila seja vseh odborikov slovenskih društev v Pueblu. Odzvali so se skoraj vsi. Razmotrivalo se je, kaj bomo pueblski Slovanci ukrenili za pomoč revežev v stari domovini. Sklenjeno je bilo, da se ponovno snidejo skupaj v Narodnem domu dne 23. novembra ob 2. pop. Takrat se bo volil odbor in se odločilo h kateri organizaciji se naj pueblčanje pridružio, ker v Ameriki je sedaj toliko enakih ustanov, da ena drugi napotje delajo.

V A. Š. sem čital o odhodu slovenskih fantov k vojakom. Med imeni sem zapazil tudi dve gospe ali bolj po domače rečeno "missus". Saprabolit, pa naj še kdo reče, da pri nas ni korajže. Trikrat hura za ženski spol v dimastem Pueblu.

Po naselbini se je zadnje čase precej govorilo o igri, ki je bila opisana v slovenskih časopisih in so jo naši delegatje videli v Pittsburghu. So se zelo pohvalno izrazili o njej. Upamo da se tudi naši igralci malo zgranejo, da bomo imeli tudi mi navadni plebejci priliko videti, kar so videli delegatje.

Zastopniki iz zadnje konven-

cije kar ne morejo pozabiti dotrot, ki so jih bili deležni v Pennsylvaniji. Pa zakaj vraga ste volili za Eveleth, ali res samo radi potice? Pokončneni dopisniki se mi zdijo, da so vsi ene misli. Nekaterim je menda že zmanjkalo imen v imeniku. No, pa saj pravijo, da je v združenju moč.

Sedaj zelo veliko polemiziramo o nemško-ruski vojni. Da je hitler hujši, to se lahko vidi. Če bo ostal, to je še uganka. Nesrečni Rusi, zakaj ste Slovanci, je nek rojak vzkliknil, in prav ima. Ali bo Amerika pomagala kot je obljubila? Ali je vse skupaj le nekakšna mešetarija, da se Rusijo uniči, oziroma njihov način življenja, kot je bilo sklenjeno na monakovski konferenci. X.

Naznanilo in vabilo

Chicago, Ill. — Vsem slovenskim organizacijam, društvam in klubom v Chicagu in okolici se uljudno naznanja, da se bo vršila seja krajevne odbora, poslovnica št. 8, Jugoslovanskega pomožnega odbora; slovenska sekcija v torek 11. novembra 1941 v dvorani pod slovensko cerkvijo šv. Stefana, 22nd Place & Wolcott Ave. Začne se točno ob pol osmi uri zvečer. Na tej seji se bo izvolil stalen odbor, ki bo imel nalogo voditi akcijo v prid pomožnega odbora za trpečo staro domovino. Da bo pa odboru omogočeno uspešno delovanje, moramo napraviti na tej seji konkreten načrt. Vsled tega bo ta seja zelo važna in upamo, da bodo zastopane vse organizacije, vsako društvo in vsak klub.

Slovenci in Slovenke! Domovina trpi kot še ni trpela nikdar. Pomoč je zelo nujna in za vsak cent; potrošen po nepotrebnem, bodo rojaki v stari domovini prikrajšani na podpori. Vsled tega naj vsak odbornik ali v ta namen izvoljeni zastopnik vpošteva to naznanilo kot uradno vabilo na sejo, kajti pismena vabila povzročajo nepotrebne stroške. Torej, pridite na sejo vsi.

Za poslovnico št. 8, JPO: SS.

Leo Jurjovec, začasni predsednik, John Gotlieb začasni tajnik.

AGITATORJI NA DELU

Vse naročnine, ki jih pošljejo zastopniki in drugi agitatorji Proletarca, so štete na bazi polletnih naročin. Namreč agitator, ki pošlje eno celoletno, je zabeležen v tem seznamu s dvema polletnima.

- Anton Zornik, zap. Penna 25c
- Frank Cvetan, Tire Hill, Pa. 15c
- Anton Jankovčič, Cleveland, O. 15c
- Chas. Pogorelec, Chicago, Ill. 14c
- John Tanček, Girard, O. 11c
- Louis Barborich, Milwaukee, Wis. 8c
- John Zornik, Detroit, Mich. 6c
- Joseph Klarich, Detroit, Mich. 6c
- Anton Šular, Arma, Kans. 5c
- Leo Junko, Detroit, Mich. 4c
- John Jereb, Rock Springs, Wyo. 4c
- Joseph Lever, Cleveland, O. 4c
- Ksjetan Erzenožnik, Red Lodge, Mont. 2c
- John Kosin, Girard, O. 2c
- Jennie Jerala Moon Run Pa. 2c
- John Vitez Barton, O. 2c
- Joseph Joč, Warren, O. 2c
- Luša Groser, Chicago, Ill. 2c
- John Marolt, W. Mineral, Kans. 2c
- James Dekleva, Gowanda, N. Y. 2c
- Frank Boffessar, Pueblo, Colo. 2c
- Max Martz, Buhl, Minn. 1c

Skupaj v tem seznamu (4 tedne od 1. oktobra do 1. novembra 1941) naročin. Prejšnji izkaz (4 tedne) 139½ naročin.

Ako s Proletarcem soglašate, izrecite mu priznanje s pridobitvijo novega naročnika.

PRISTOPAJTE K SLOVENSKI NARODNI PODPORNJI JEDNOTI

USTANAVLJAJTE NOVA DRUŠTVA. DESET ČLANOV (IC) JE TREBA ZA NOVO DRUŠTVO

NAROČITE SI DNEVNIK "PROSVETA"

Naročnina za Združene države (izven Chicaga) in Kanado \$6.00 na leto; \$3.00 za pol leta; \$1.50 za četrt leta; za Chicago in Cicero \$7.50 za celo leto; \$3.75 za pol leta; za inozemstvo \$9.00.

Naslov za list in tajništvo je: **2657 So. Lawndale Avenue Chicago, Illinois**

SE VSEH ZA LICNE TISKOVINE SE VSEH VRST PO ZMERNIH CENAH SE VEDNO OBRNTE NA UNIJSKO TISKARNO

Adria Printing Co.

1838 N. HALSTED STREET, CHICAGO, ILL.

Tel. MONAWK 4707 PRI NAS PROLETARAC SE TISKVA PRI NAS PROLETAREC SE TISKA PRI NAS

ZVONKO A. NOVAK:

ČEZ DRN IN STRN

Naši cilji

Marsikje je čitati dandanes o tem, kaj je, oziroma kaj bi moral biti pravzaprav naš cilj v sedanji vojni, ki bomo skoro gotovo dejansko v njej, preden je bo konec.

Take misli so popolnoma na mestu. Kajti če se kdo loti česa, mora vsekakor vedeti poprej, kakšen smoter naj zasleduje v tistem podjetju.

Brezdvomno stremijo vse odporne sile v tej orjaški borbi za tem, da stro nasilnost in zlomito njeno ogromno mašino, ki mori in uničuje po Evropi in drugod vse, kar se ji ustavlja.

Dokler ni zadavljen fašizem, dokler se ne spravi Hitlerja na kolena, se ne da doseči noben cilj, ki ga imamo, oziroma, ki bi ga imeli pred očmi. Za uničenje Hitlerjevega orožja, Hitlerjevih bomb in kanonov pa je treba vzajemnosti, medsebojne dobre volje, neoporečne iskrenosti, neodjenljive zilavosti in odločnosti, skupnega nastopa in skupnih naporov, trdno povezanosti in resnične pripravljenosti med vsemi, ki imajo njegov poraz pred očmi in v svojem načrtu.

Za vojno prizadevanje v zgoraj navedeni smeri so se predvsem odločile tri svetovne velesile, in sicer Združene države, Velika Britanija in Rusija, ki pa, kakor se zdi, žal niso enotne, kakor bi morale biti, če hočejo, da dosežejo tisti cilj svojega skupnega programa.

Anglija ne kaže bogve kako velike pripravljenosti, niti ne prave volje za to, da bi izdatneje pomagala Rusiji v njenem boju na življenje in smrt. Ona vidi le sebe, pa gleda predvsem na to, da si obdrži oblast na morju in da užene naposled z morskotoparom nacizem v kozji rog, kar bi se morda res dalo doseči, če bi naciji ne bili gospodarji že večjeza dela evropske celine, ki mora tako vsa, prav vsa delati za nemško vojno mašino na ruskih bojiščih in po zasedenih deželah pa za civilno prebivalstvo v Nemčiji sami.

Do odločitve te krvave drame pride na ruskih bojnih poljanah. Zmaga ruskega orožja nad nemškimi vojskami bo pomenila srečen konec sedanjega mesarskega klanja in rešitev celega sveta. To vemo v tej deželi in je znano tudi na Angleskem. To čuti ves svet, čigar oči so z upom in strahom obrnjene na Rusko.

Ali angleško vodstvo pa naj-

brž pozablja pri tem nepobitno dejstvo, da bi se zadal Hitlerju mrtini udarec, če bi bil eden njegovih večjih zaveznikov vojaško premagan in s tem popolnoma izločen iz osiše. Angliji je Italija tako rekoč pred nosom. Laška dežela je v gospodarskem, socialnem in vojaškem oziru sila slaba in šibka in se zato da premagati z ne bogve kako veliko vojaško silo.

Premaganje Italije bi pomenilo začetek Hitlerjevega poraza. Kajti s svojo zmago nad Italijo bi si Anglija odprla pot na Balkan, ki bi se izlaha iztegnal Nemcem iz rok, dokler je nemška glavna vojaška sila zaposlena v Rusiji. Turčija bi bila rešena more, ki jo tlačijo, odkar je kralj Boris prodal bolgarsko ljudstvo Hitlerju, da si oči lastno kožo, ter bi sila rada stopila dejansko na zavezništvo stran. Hitlerjev plot iz majhnih narodov bi bil tako razprt in uničen, njegova ogromna vojska na Ruskem ujeta v past. njena usoda zapečatena in njegov poraz neizogiben. Where here is a will—there is a way.

V Združenih državah bi seveda ne smeli držati rok križem ter imeti vsega tega za nekakšen cirkus. Nehati bi morali takoj vse nepotrebne in naravnost otročje prerekanje in priškanje o tem, če bo Hitler po svoji zmagi v Evropi, Aziji in Afriki naperil svoja kopja — bombe in kanone — proti nam, ker je že tako in tako gotovo kakor amen v očeh, da bo to storil, če se mu poprej ne pritrjuje peruti.

S polno paro bi morali mi noč in dan izdelovati vojne potrebe za Anglijo, Rusijo in lastno obrambo, a poleg tega pa si še prizadevati, da izločimo Japonsko iz osiše ter tako zadamo ogabni fašistični pošasti drugi smrtni suneč.

To lahko poskusimo najprej s političnim in gospodarskim pritiskom na Japonsko, a to pa nikakor ne na rovaš Kitajske. V neki majhni meri smo to že storili ter dosegli dokajšen uspeh. S te strani so Japonci hudo, hudo občutni, zlasti pa sedaj, ko smo mi tako rekoč edina dežela, iz katere morejo Japonci v zadostnih količinah dobiti blago, ki ga tako nujno potrebujejo.

Če bi pa kljub temu našemu pritiskanju in prizadevanju še kazali Japonci roge, jim jih lahko s svojimi bojnimi ladjami in bombami odbijemo ter Japonsko tako izločimo iz osiše.

kar bi zelo veliko pripomoglo k neslavnemu poginu Adolfa Hitlerja in njegovega fašizma.

Potem je treba urediti svet tako, da se mu ne bo treba več bati fašizma in njegovega barbarstva v vseh njegovih strahotah. Odstraniti se mora tisto, kar mu je dalo malo pridno življenje. Odpraviti se morajo vzroki zanj.

Celo mirovno zgradbo je postaviti na temelju krščanskega bratstva brez vsakršnih navlak, ne pa na osnovi maščevanja in osvete, niti ne na podlagi politične in gospodarske grabežljivosti.

Gledati se bo moralo na to, da se prepreči kopičenje bogastva na eni strani in širjenje revščine na drugi. Uvesti se mora gospodarski sistem, po katerem bo oboje onemogočeno.

Politična in gospodarska svoboda se mora priznati za vse ljudi, pa naj bodo to bele, črne, rjave ali rumene polti. Vpeljana mora biti popolna demokracija, ne pa le polovična ali skrpušana.

Le na podlagi takih smernic se da doseči dobro urejena človeška družba po celem svetu in trajen mir v vseh deželah. Le tako se bo lahko reklo, da je prinesla ta strašna vojna vsaj nekaj koristnega za vse ogromne žrtve, ki jih je zahtevala.

Le s tako ureditvijo človeškega rodu bo onemogočena vsaka možnost še vse huje in strašnejše vojne v prihodnosti. In vse te smernice pa se morale začrtati in sprejeti na skupnem posvetovanju še sedaj, če resno mislimo na kaj takega in se za resno hočemo obvarovati zmed, prepripor in popolnega izjalovanja skupnih ciljev potem.

Tim Mayfield preminul

Chicago. — V soboto 1. novembra je umrl po dolgi bolezni Tim Mayfield. Veliko Slovencev ga je poznalo. Ko smo kupili poslopje na 23. cesti in Lawndale Ave., sedaj Slovenski delavski center, je Tim postal član družabnega kluba in bil njegov reden gost do bolezni. A tudi v bolezni je plačeval članarino.

Tim je bil naš sosed in prijatelj. Bil je upravitelj velikega poslopja Lawndale Masonic Temple, ki je tik našega Centra. V njemu se je vršilo že mnogo slovenskih priredb vseh vrst.

Pokojni Mayfield ni bil le dober upravitelj in delavec, nego tudi fin družabnik. Star je bil šele 52 let, ko mu je bolezen pokončila življenje. Ugonobila ga je vodenica in srčna hiba. Bil je irskega pokolenja, njegova žena pa je slovenskega rodu.

Venec k njegovi krsti je po-

ložil v zadnji pozdrav tudi Družabni klub Slovenski Center. Vsoto zanj so zbrali člani med seboj.

Pokojnik zapušča soprogo in dva sina.

Pogreb se je vršil iz dvorane, v kateri je delal. Bil je član prostozidarske lože. Njegovi prijatelji v Centru, s katerimi je sodeloval tudi ob priliki prireditve in jim bil na uslugo, ga bodo pogrešali. Časten mu spomin.

Obisk v Detroitu

Cleveland, O. — Bil je lep jesenski dan, ko sva se peljala z John Filipičem proti mojemu staremu bivališču — Detroitu. John se ni nič kaj rad oddročil za ta obisk. Imel je pomisleke glede Ančke in pa tudi na lovsko sezono se je pripravljaval. Ko mu povem, da brez "kiblica" nikdar ne potujem, da je v Michiganu še boljša "jaga" kot v Ohiju in da se tudi tam dobi Ančke — se je končno udal.

Vožnja proti Detroitu je zlasti v jeseni krasna. Ob svitu sončnih žarkov se listje dreveja odbija v nešteti barvah, kar daje izborni motnjiv slikarjem narave. Tam na Erie jezeru se pa leno ziblje na stotine vodnih ptic in divjih rac.

Po returni vožnji sva dospela v Fordovo in Coughlinovo kraljestvo. John se je čudil ogromnim Fordovim tovornim iz katerih se je pravkar vspalo tisoče delavcev. Poleg tovare poseduje Ford tudi železnico in parnike, kateri priplujejo naravnost v River Rouge.

Najina prva postaja je bila pri staremu detroitškemu naseljenju, Martin Menlonu. On in njegova žena Julija sta že dolgo aktivna člana kluba 114 J. S. Z. V socialističnem duhu so vzgojeni tudi vsi trije njegovi sinovi. Estok ima odgovorno službo pri Fordu. Dela pri narečnih za nove ogromne bombnike, katere pričnejo v kratkem producirati v Ypsilanti, Mich. Po njegovi izjavi bodo ti bombniki delali Hitlerju še sive lase. Z ogromno zalogo bomb bodo leteli 350 milj na uro in 5000 milj na daljavo. Tajne naprave bodo pa omogočile zadetev cilja s precizno natančnostjo.

Ko sva se poslovila od prijaznih ljudi, sva jo mahnila proti občeznani gostilni Omira Cafe, katero lastujejo napredni in podjetni rojaki Peter Benedict, Andy Gram in Jos. Černe. Ker Petra nisva dobila v gostilni, sva jo mahnila na njegov dom. Najdeva ga pri pisalni mizi, ko je urejal oglase za Družinski koledar. Nabral jih je že za preko tristo copakov. Filipič se ni mogel načuditi. Peter se je pa samo zasmel. Good work, Peter! Zatem se je razvilo prijateljsko kramljanje, ki je trajalo pozno v noč.

Drugi dan sva šla na obisk k Tožetu Jurcu. Hm, toda... kaj je to! Navzlic temu, da mi je poznani vsaki kamenček okoli njegove kuče, jo vendar nisem mogel najti. Ze trikrat sva se peljala po Trumbull cesti, a Jurcova hiše nikjer. John je že postal nestrpen in mi je zabrusil v obraz, da me najbrž čoparnice vodijo. "Ti si res lep Detroitčan! Figovec si... da čiš!" Tedaj se mi pa nekaj poveti v buči. Kaj pa če je Tone hišo preoblekel? In nisem se varal. Iz lesene hiše je postala zidana. Vstopiva in razloživa Mrs. Jurci najino smolo, ob kateri smo se vsi pošteno zabavali.

Zal, da je bil Jurca na delu. Kam sedaj? Aha! K Berliugu. On se je pravkar odpravljaval na delo k Fordu. Pričnemo kramljati o kulturi in kol-turi. John je namreč že dolgoletni vodja pevskega zbora "Svoboda". Ko sem bil še v Detroitu, sva skupaj vozila nevhvaležni kulturni voz. Jaz dramski a on pevski. Za petje je navzlic mnogim razočaranjem še vedno navdušen. Zadnjič je prišel celo v Cleveland na opereto "Cigan baron". Pravi, da bo na Zahvalni dan prišlo kar poln bus detroitških pevcev in gostov na petindvajsetletnico socialistične "Zarje". Med tem se pa tudi "Svoboda" pridno vežba za opereto "Raj na zemlji".

Prihodnji obisk je veljal Lojzeju Urbančiču in njegovi boljši polovici Jennie. On vodi veliko trgovino z železnino in električnimi predmeti. Tudi

Lojze je že star detroitški maček. Filozofiranje o politiki je njegova posebnost. Je precej načitan in razumen. Jennie je pa prvovrstna dramska in pevska moč. Brez nje si ne morem predstavljati detroitškega odra. Je ena izmed redkih talentov, ki obvladajo karakterne in komične vloge. Kot mati, obeta tudi njena hčerka Irene postati izborna igralka. More power to You, Irene.

Ker je že pozno, jo pobriševa v "Omira" na "šlaftrink" (da se je med tem Filipič skoro zaljubil v lepo natakaričo, je pa seveda tajnost!) Jerperge sva imela pri Benedictu. Njegova žena Mary nama je nudila izborno postrežbo. Hvala!

Božja pot

Druzi dan se odpeljemo z Benedictom v predmestje Berkeley. Tu obratuje moderno gostilno njegov sin; me gostilne je "Huntington Inn". Ko nama Peter razkaže poslopje in ko se nekoliko pokrepčamo, nama svetuje, da bi si ogledala slovitost father Coughlinovo cerkev, ki se nahaja v bližini. Filipič je nekaj ugovarjal, toda končno se je udal, pod pogojem, da ne bo treba nič prispevati. V par minutah smo na mestu. Cerkev je ogromno poslopje. Vstopimo. Notranjost je napredna in obliki kroga. Na sredji je veliki oltar, nad katerim je ogromna prižnica, s katero je govoril po radiu znani katoliški župnik in demagog Coughlin, dokler mu ni vlada postrigla peroti. Ob okroglih stenah se vrstijo manjši oltarji. Na enem izmed teh je napis: "Delavstvo naj sedeluje s kapitalom in kapital z delavstvom."

Hm... sem si mislil — lepo geslo! Ampak v praksi se ne more izvajati drugače, da ima poleg kapitala tudi delavstvo svoje orožje, in to so krepke unije. Pridemo do kapele, kjer je oltar "Male evetke" (Little Flower). Obda nas romarsko ozračje. Nešteto rdečih lučic in drugih relikvij. Seveda so tudi skrinjice z napisom: Donation for Church. Pravijo, da so ob neki priliki nabrali kar tri bušlje denarja. Ljudje vedno prihajajo in odhajajo.

Opombe vreden je križev pot. To je umetniško delo prve vrste. Figure so napravljene iz kovine. Oblikovane so do najmanjše podrobnosti. Ob vchodu je nahaja podoba iz mehiško

revolucije. Verski fanatik drži v eni roki križ a v drugi molek, dočim stoji od strani četa vojakov pripravljena za strel. Nad vzglavjem je pa napis: Viva Christo Roy.

Ogled cerkve je končan. Poleg cerkve so pa še drugi objekti, ki spadajo v Coughlinovo kraljestvo in sicer: šola, gostilna, restavracija, gasolinska postaja itd. Dober biznes, kajne-da? Well, kaj hočemo! Ameriški pregovor pravi: Sucker is born every minute!

Zvečer se ustaviva v Slov. narodnem domu na John R. cesti. Tam naletiva na več znancev kot: Janko, Koršič, Travnik, Naprudnik, Janc in drugi. Seveda je bilo zopet dosti kramljanja.

Ker so bili najini opravi končani, jo pobriševa naslednji dan zopet proti metropoli. S seboj sva odnesla na napredne detroitške Slovence prijatne spomine. Frank Česen.

Johna Draslerja našli

Forest City, Pa. — V Proletarcu je bilo že poročano, da je šel John Drasler dne 7. julija na lov toda povrnil se ni več. Iskali so ga po gozdovih rudarji, farmarji, domači ljudje, člani Ameriške legije in Boy Scouts, a brez uspeha. Nato so iskanje opustili.

Našli so ga šele 28. oktobra, seveda mrtvega, v hosti.

Kakor poroča Forest City News, sta ga našla dva lovca kake pol milje stran od njegovega doma. Čezeni je ležala puška z nesproženimi naboji. Mrijski oglednik je po preiskavi ugotovil, da pokojni John Drasler ni umrl nasilne smrti. Ker ga je mučila srčna hiba, sklepa, da ga je zadela kaj.

Pogreb se je vršil v petek 31. oktobra. Udeležila sta se ga tudi njegova brata Joseph (bivši pomožni upravnik in pomožni urednik Proletarca) iz Des Moinesa, Ia., in Edward iz Chicago, ter njegova sestra Jennie (soproga bivšega gl. odbornika SSPZ Antona Zajtza) istotako iz Chicago.

Pokojni John je bil star 28 let. Zapušča starše, pet bratov in dve sestri. Izrekamo jim iskreno sočutje.

Ako v vaši naselbini ni še kluba JSZ, pristopite vanjo kot član "at large". Članarina je \$1 na leto.

NOVI PREDLOGI V KONGRESU PROTI UNIJAM IN STAVKAM

(Nadaljevanje s 1. strani.)

kršen se je dogodil v Bendixu in še marsikje, je bilo že mnogo raznih stavk tudi vsled boja med CIO in AFL za jurisdikcijo, pa tudi stavk vsled bojev med posameznimi unijami AFL, ki se tepejo med sabo za člane.

Te vrste boji ne bodo ponehali, dokler ne pride med unijami do združenja in sporazuma, da bo vsaka vedela, kje je njeno mesto in kdo naj bodo njeni člani.

Hud senator

Zvezni senator W. Lee O'Daniel smatra, da se boji med unijami in pa stavke dohajajo največ v tekmi med "raketirji" v kolektanju asesmentu, čemu je potrebno delavcem, ki dobe delo v vladnih podjetjih, pristopiti najprvo v unijo in ji plačati visoko pristopnino, od 25 do 100 dolarjev in več, predno smejo pričeti delati? On trdi, da je to čisto navadno odiranje onih, ki bi radi svobodno delali, pa ne smejo. Pošteni Američani bi morali imeti to pravico, pa so jim jo raketirji vzeli in jih obdavčili asesmentu sebi v korist, pravi omenjeni senator.

Huduje se tudi na visoke plače, češ, da "unijski lordi" zahtevajo po \$20 dolarjev in več na dan, dočim imajo vojaki, ki tvegajo vse za deželo, le po \$21 na mesec. Senator je imel v mislih izučene delavce (strakovničarje), ki sedaj marsikje res služijo toliko kot pravi on.

Dobro za unije

Dobro za unije je, da niso take za kakršne jih predstavljajo nasprotniki delavskih interesov. Zato ker imajo ta ali oni unijski lokal v rokah raketirji, se ne more soditi vseh unij za raketirske. Vrh tega bi morali senatorji in drugi vedeti, da je le malo kateri delavec preplačan pri svojem delu, dočim se o mnogih članih zveznega kongresa in drugih, ki zajemajo iz vladne blagajne po tisočake na leto, tega ne more reči.

DEFENSE BOND QUIZ

- Q. What can I do to help my son who has just entered military service?
  - A. Your boy must be clothed, fed, and supplied with the latest equipment. This requires money. Buy a Defense Savings Bond and help the Government to equip your son.
- Q. What is labor's attitude toward the Treasury's Defense Savings Program?
  - A. Strongly cooperative. The A. F. of L., the C. I. O., the Railroad Brotherhoods, and numerous other labor groups all over the country have endorsed the Program.
- Note.—To buy Defense Bonds and Stamps, go to the nearest post office, bank, or savings and loan association; or write to the Treasurer of the United States, Washington, D. C., for a mailorder form.

PRIREDBE KLUBOV J. S. Z.

NOVEMBER

WAUKEGAN, ILL. — Konferenca JSZ in Prosvetne matice v nedeljo 9. novembra ob 2. pop. v SND.

CLEVELAND, O. — Koncert "Zarje" na Zahvalni dan v četrtek 20. novembra v SND na St. Clair Ave.

CHICAGO, ILL. — V nedeljo 30. novembra koncert Save v dvorani SNPJ.

DECEMBER

CLEVELAND, O. — Veselica kluba št. 49 JSZ v četrtek 25. decembra (na božični dan) v Slov. del. domu na Waterloo Road.

CHICAGO, ILL. — V sredo 31. decembra novoletna zabava kluba št. 1 JSZ.

MAREC 1942.

CHICAGO, ILL. — V nedeljo 15. marca 1942 prireditve v korist Proletarca v dvorani SNPJ.

CHICAGO, ILL. — V nedeljo 26. aprila koncert Save v dvorani SNPJ.

FOR DEFENSE

BUY UNITED STATES SAVINGS BONDS AND STAMPS

AMERICA ON GUARD!

Above is a reproduction of the Treasury Department's Defense Savings Poster, showing an exact duplication of the original "Minute Man" statue by famed sculptor Daniel Chester French. Defense Bonds and Stamps, on sale at your bank or post office, are a vital part of America's defense preparations.

Listen to PALANDECH'S RADIO BROADCAST

Featuring a Program of YUGOSLAV FOLK MUSIC

Every Saturday, 1 to 2 P.M. STATION WHIP

1520 kilocycles (Top of the Dial)

BARETINCIG & SON

POGREBNI ZAVOD

Tel. 20-361

424 Broad Street JOHNSTOWN, PA.

PRISTOPAJTE K

SLOVENSKI NAPODNI PODPORN JEDNOTI

NAROCITE SI DNEVNIK "PROSVETA"

Stane za cejo leto \$6.00, pol leta \$3.00

Ustanavljajte nova društva. Deset članov (ic) je treba za novo društvo. Naslov za list in za izjmlitvo je:

2657 S. Lawndale Ave CHICAGO, ILL.

Dr. John J. Zavertnik

PHYSICIAN AND SURGEON

OFFICE HOURS: 2:00—4:00; 7:00—8:30 Daily

At 3724 W. 26th Street Tel. Crawford 2212

At 1858 W. Cermak Rd 4:30—6:00 p. m. Daily Tel. Canal 1100

Wednesday and Sunday by appointments only

Residence Tel.: Crawford 8440 If no answer — Call Austin 5700

POSLUŠAJTE

vsako nedeljo prvo in najstarejšo jugoslovansko radio uro v Chicagu od 9. do 10. ure dopoldne, postaja WGES, 1360 kilocycles. Vodi jo George Marchaj

Deutsches Volkstum in aller Welt

Das Deutsche Volkstum in aller Welt ist ein Thema, das die Aufmerksamkeit der Welt auf sich zieht. Die deutsche Kultur, Sprache und Traditionen sind ein wertvolles Erbe, das wir bewahren und fördern müssen. Durch die Verbreitung der deutschen Sprache und Kultur können wir die Brücke zwischen den Völkern bauen und die Welt einig machen.

Die deutsche Sprache ist die Basis für die deutsche Kultur und Identität. Sie ist ein Instrument der Kommunikation und des Verständnisses. Durch die Erlernung der deutschen Sprache können wir die deutsche Kultur besser verstehen und schätzen lernen.

Die deutsche Kultur ist ein Schatz, den wir alle bewahren und fördern sollten. Sie ist ein Spiegelbild unserer Geschichte und Traditionen. Durch die Verbreitung der deutschen Kultur können wir die Welt einig machen und die Brücke zwischen den Völkern bauen.

Die deutsche Sprache und Kultur sind ein wertvolles Erbe, das wir bewahren und fördern müssen. Durch die Verbreitung der deutschen Sprache und Kultur können wir die Brücke zwischen den Völkern bauen und die Welt einig machen.

Hitler je Nemcem po svetu ob nastopu svoje vlade oznanil, da jih je sto milijonov in šm obljubil da pride nazaj v očetnjavo. Za Evropo je to pomenilo, da si je misli podjarmiti, kar je storil. Tako so Nemci, čeprav so v manjšini na Češkem, Poljskem, v Jugoslaviji, v Belgiji itd., postali gospodarji teh dežel in večinske narodnosti pa so jim prisiljene službovati. Hitler se je obrnil tudi na Nemce v Zed. državah, katerih je po njegovi trditvi 20 milijonov, na Nemce v Južni Ameriki, v Rusiji in drugje, da naj delujejo za veličino, slavo in gospodarstvo svojega naroda, ker so najplemenitejši rod na svetu in vsled tega res "izvoljeno ljudstvo". Slika gori predstavlja v črnih pogah z Nemci obljubene kraje. Slika v krogu predstavlja dele, v katerih dominirajo, ali bi vsaj morali dominirati Nemci v Severni Ameriki in v Mehiki. Krog zna nemško, naj si pomaga čitati razlage na zemljevidu s povečalnim steklom. Slika je uradna in je bila tiskana leta 1938 v Berlinu.

REFLECTIONS ON KILLING PEOPLE

When a Nazi officer was murdered in the city of Nantes, France, 50 Frenchmen were ruthlessly shot in reprisal and the German conquerors are promising to repeat the slaughter unless the officer's assassins are apprehended and surrendered.

How horrible! one says. And, truly it is horrible and inhuman.

Certainly we don't do things like that here in America. But we do some horrible things just the same. While we don't send innocent individuals to a firing squad for speedy execution, we have been and still are sentencing millions of our own people to a slow and dismal death.

What we are thinking about right now is the effect of labor exploitation upon the American people as revealed by examination of draftees.

Less than half of those examined, we now learn, are fit for military service.

And again we say, "How horrible!"

It wasn't of war and the fruits of war that the philosopher spoke when he said: "Man's inhumanity to man makes countless millions mourn." Bad living conditions for a large section of the human family is and ever has been a normal condition.

Capitalist America, no less than Nazi Germany, also takes its victims indiscriminately. To get the spoils of labor exploitation the owners of this country pay low wages and condemn innocent and industrious workers to inadequate diets, shoddy clothing and unsanitary surroundings.

The slow death which millions accept as their natural lot of life and which has now been startlingly revealed by a call to arms is the fruit of an economic system which never did, nor was intended to, serve the best interests of mankind.

For the profit of plunder the bodies of men are killed in France. For the plunder of profit their souls are warped and their bodies are killed by a more tedious method in every capitalist nation on earth.

It may well be that the fact of millions of under-par Americans is a greater menace to the future of this nation than could be offered by the armed hordes of any foreign aggressor. If America falls, it, too, may be the victim of its own internal rottenness.

"Ill fares the land, to bitter ills a prey, where wealth accumulates and men decay." —Reading Labor Advocate.

Probe America First

To many persons the phrase "America First" has become synonymous with personal enmity towards the President of the United States, with subversive activity, and with a deep-rooted professional and emotional Anglophobia. This impression is not entirely warranted. There are in the isolationist camp many sincere pacifists whose sole error, it appears to us, is failure to look more closely into the background of some of their colleagues.

It is not with these that the American people need concern themselves. Should this nation go to war their loyalty will be unimpeachable. But what of the men they work with—Charles A. Lindbergh, friend of Hermann Goering? What of Edward Lodge Curran, William J. Goodwin, Justice Herbert O'Brien, leaders of the strong Brooklyn-Queens America First group? What of the fifteen active Nazi agents revealed by the American Legion as prominent leaders of the California America First Committee, the chairman of which is John Wheeler, the Senator's son? By their actions, propaganda, boozing and other demonstrations these persons have shown themselves more interested in creating an American Nazism than an American defense.

Finances apparently are a matter of small concern to these strange persons who can find little more to do with their time than to peddle Berlin's banalities here. They run endless demonstrations in countless auditoriums; they distribute millions of leaflets; they publish scores of attractive magazines and newspapers; they send endless delegations to Washington; they pay large bills for outdoor and "freak" advertising. Where do their funds come from? Why has America First never revealed its source of income? How much money has been paid to prominent isolationist leaders for their endless speaking tours?

These are matters of vital concern to a nation whose geniality and lack of political sophistication have made it the joy of Axis propaganda and espionage bureaus. Since Senators Wheeler and Nye have set the style of the day with their probe of Hollywood, and the threatened Senatorial inquiries into the affairs of their political opponents, these non-interventionist leaders should have little objection to a federal probe of personnel and the fund sources of the America First Committee.

It would not be amiss if those back home would write their Congressmen urging such action, basing their requests on the lesson of France. If the French Republican leaders had probed their "peace at any price" groups, they would have cut short the espionage and morale-cracking activities of Otto Abetz.

The Congress of the United States owes it to the people to learn who is the American Otto Abetz. —The New Leader.

Mexico's Farm Chief Sees how Badgers do it

MADISON, Wis. (U.P.)—Marte Gomez, minister of agriculture in Mexico, was motoring through Wisconsin when he suddenly stopped his driver.

"I want to go back and see that farm," he said.

At the farm he found a typical Wisconsin farmer and his wife in the barn milking 26 cows.

"Do you milk all these yourself?" Gomez asked.

"Yes," the farmer said.

"And do you sweep out the barns, too?"

"Yes."

"We Own the Farm"

"And do you live in the house up there?"

"Yes."

"Well, who owns this farm?"

"We do."

The Mexican was astonished. In Mexico, he explained here later, a farm owner "never, never would be seen milking his own cows."

"And sweeping the barn?" Gomez flung up his hands in despair.

Farmers "south of the border" are mainly absentee landlords, with hired help to do all the work, he explained.

AS THE DIRECTOR DIRECTED. A British railway director rebuked a ticket collector who allowed him to go through the gate without producing his pass.

"No matter if you do know who I am," he said, in reply to the collector's excuse. "I am entitled to ride free only when I am traveling with that pass. You don't know whether I have it or not."

The collector, nettled into action, demanded to see the pass.

"That's right," exclaimed the director. "Here—why—where—well, I declare, I must have left it at the office."

"Then you'll have to pay your fare," responded the collector grimly.

ADOLF HITLER SAYS:

"The frontiers of 1914 signify nothing at all for the future of the German nation... Might alone makes right (Mein Kampf, p. 944). North America... consists for the greatest part of Germanic elements (p. 392). The German Reich, as a state, should include all Germans (p. 601)." —Chicago Daily News.

THE MARCH OF LABOR

IN 1932 ONE OUT OF EVERY 12 FAMILIES WAS DEPENDENT ON RELIEF.

IS NOT A RADIO COMEDIAN. HE IS A BAKER WHO REMOVES FRESHLY-BAKED GOODS FROM PANS.

Europe is Facing Worst Food Shortage of Modern Times

Embattled Europe, with the possible exception of Great Britain and Germany, faces the war's third winter with the prospect of food and fuel shortages that may be the worst of modern times.

A United Press survey based upon official statistics and information from reliable neutral sources showed today that the food shortage already is desperately acute in some Axis-occupied areas such as Greece, parts of Yugoslavia and western Russia as well as some sections of Norway and Hungary.

Prospects for Italy, France, Belgium, Poland, Holland, Bulgaria, Rumania and even Sweden were described as increasingly poor.

NAZI SUPPLIES AMPLE

German supplies were described by all courtes as ample and Britain was reported in better shape than a year ago because of the American patrol system in the Atlantic ocean and lend-lease assistance.

A German survey, approved by official sources at Berlin, said that Europe's 350,000,000 people would not starve this winter although food would be far from abundant. Hope was expressed by Nazis that the real pinch would not be felt until late in the winter. They said, however, that a very difficult situation exists in occupied sections of Russia.

The Russian "scorched earth" policy was blamed by the Germans for the prospect of dire suffering in this region.

Most of the continent according to non-German sources, already is close to the hunger level due to the drain for Axis war needs, poor crops, lack of transport facilities, hoarding and almost total disappearance of imports. The international institute of agriculture at Rome said that the European potato harvest was generally good, but there was much less land sown than in 1940.

FEAR IN ITALY

Ominous signs of the coming hunger were seen in the rationing of bread in Bulgaria, the recently tightened rationing in Italy, and reports from Hungary that the food shortage had become so acute in some sections that the peasants were hiding foodstuffs to keep them from German buyers and because of fear of famine.

In Norway, it was reported by way of Stockholm, that the food situation had become much worse in the last month and that meat can now be obtained only once a month.

According to available information, Greece, Belgium, France and Poland will suffer the greatest hardships this winter.

A GOOD NEIGHBOR

About to establish its first public memorial, Pekin, Ind., a town with fewer than 500 inhabitants, is passing up all the statesmen, all the generals and all the writers.

Pekin's undertaking, the "Happy" Littell Memorial Park, will be dedicated to "an ordinary good citizen," the late H. C. "Happy" Littell, who held a dozen unsalaried jobs in Pekin in addition to being railroad agent and berry association sales manager.

There is something pleasing and solidly American in this action. What a friendly, helpful neighbor H. C. Littell must have been. —The Louisville Courier-Journal.

Not the Remedy for Inflation

Inflation hangs over us like a specter. No group appreciates the danger more than wage-earners. But this does not mean that we favor every plan brought forth for the avowed purpose of curbing inflation.

The Federal Reserve Bank has recently formulated rules curbing buying on the installment plan. The rules, which do not apply to real estate, seem reasonable. They aim to uniformity in installment paying, fixing a minimum payment as well as the duration. The regulations may reduce some of the high-pressure salesmanship, for salesmen will be laid off. The chances are, however, that the regulations will have little effect on high prices. High prices are mainly due to scarcity. Priority orders are creating a scarcity of consumer goods, which without price control leads to inflation.

We sincerely hope that the installment-buying regulations will not be made increasingly rigorous, in another effort to curb inflation, by limiting this form of credit as prices rise. We agree, however, that this is no time to mortgage incomes heavily.

Restriction of installment buying may result in more bank credit for the higher income groups and in increasing the number of credit unions for the more farsighted of the small income groups. When emergencies come, those with small incomes can turn only to personal loan agencies or to loan sharks.

—American Federationist.

Louis D. Brandeis

Success in life does not consist of making a lot of money.

It consists of making the world better for having lived in it.

Under this definition, Louis D. Brandeis' life was a success. Like so many other genuinely useful men; he did not have time to make much money.

But he had time to perform useful service to humanity.

He had already made his mark as a useful citizen before he was appointed to the bench of the supreme court. On that bench he had a distinguished career.

It was not his lot to serve with a full set or even a majority of liberal justices. On the contrary, he and Justice Oliver Wendell Holmes, with the latter addition of Benjamin N. Cardozo, were much in a minority when questions of real social importance were to be decided.

Such questions are the ones that count. Anyone can decide mere questions of dollars and cents; and a great many cases involve nothing more. But it takes a man who knows that the law is not a static thing—one who realizes that the law is dynamic—that it must change with changing social conditions—to decide cases of social importance.

It takes a great deal of courage to be in the minority in such matters and to brave whatever criticism and social ostracism may come one's way.

For this reason, although the object of the court bill of 1937 was good, the manner of it was peculiarly offensive, inasmuch as it cast reflections upon age as such, whereas Brandeis was the oldest and also the most liberal member of the court, just as Oliver Wendell Holmes had been the oldest and one of the three most liberal members of the court.

His dissenting opinions in important cases constitute Brandeis' finest memorial. They paved the way for the almost wholly liberal bench of the present time.

—Milwaukee Post.

Red Salmon, Pink Salmon, and Chum Salmon

The difference between red, pink, and chum salmon is first of all one of price, says Consumers' Guide, publication of the U. S. Department of Agriculture. Red salmon is the most expensive, chum the cheapest, with pink somewhere between the two.

There are 6 principal kinds of salmon canned: chinook, sockeye, coho, pink and chum salmon.

Chinook and sockeye contain more oil than the others, have a more delicate flavor, are less plentiful and cost more. Sockeye is red, chinook ranges from red to white. Chinook salmon usually is sold under that name. Coho is a silver salmon that stands in color, flavor, and oil content somewhere between red and pink salmon.

Pink salmon comes from the humpback, has a delicate flavor, but contains less oil than chinook, sockeye, or coho. It is much more plentiful than the red salmon and sells for less.

Less expensive canned salmon, chum comes from dog salmon. It is whitish in color when canned, and is considerably less oily than the other varieties.

All five varieties are about equal in food value and all are good sources of Vitamins A and D and of protein. When you prepare salmon, remember that there are valuable vitamins in the liquid; don't pour it off.

THE I. L. O. CONFERENCE

The conference of the International Labor Organization now in session in New York is, indeed, "an act of faith" on the part of the people represented in the meeting, belligerents and neutrals.

The I. L. O. is the sole surviving arm of the League of Nations, representing governments, workers and employers, acting together to promote higher work and living standards and functioning as an autonomous parliament dealing with economic and social problems on an international scale.

That the I. L. O. has managed to survive and to function while the League itself has suffered shipwreck is a tribute to the former and evidence of the desperate necessity for its existence.

The fact that in the midst of war and despite the violent dislocation of the past two years, 36 nations have answered the I. L. O. conference, call and sent full complements of delegates and advisors to its meeting attests its capacity for life and usefulness. This is to be attributed primarily to the circumstance that the great labor organizations of the democracies are the backbone of the I. L. O., and to the tenacity and will to live displayed by these organizations in the face of the greatest crisis ever experienced in their history.

While the labor movements of the occupied countries lie crushed temporarily under the Nazi heel, many of them are nevertheless represented in the I. L. O. conference. The Latin American states are represented more fully than at any other such meeting, and the leadership being displayed by the United States and Britain gives assurance that the I. L. O. lives and will continue to live as a powerful instrument of democratic victory and enduring post-war reconstruction.

Specifically, the two main questions before the conference are the strengthening of the democracies in their resistance to Hitlerism and the formulation of a program and principles for rebuilding the world after victory has been won. The two tasks are parts of one and the same objective.

The two comprehensive reports presented to the conference on both questions by Acting Director Edward J. Phelan are serving as bases for the discussions. One deals with methods and measures of collaboration between governments, industry and labor in efforts to achieve the maximum of discipline, efficiency and production. The second stresses post-war problems as part of the tremendous job of reconstruction that will confront the democracies.

Those who are inclined to feel discouraged by the state in which the world finds itself today will discover a source of new faith in these reports, the product of constructive international thought and action, designed to help smash totalitarian aggression and chart the road to a better international order on the basis of a stable peace.

The conference discussions will help clarify the issues involved and strengthen the determination of the democracies to pursue their objectives to a successful conclusion.

One fundamental truth to which the conference has given expression was stated in clear and unmistakable language in his address to the delegates by Clement A. Attlee, leader of the British Labor Party, when he declared that all plans for world reconstruction are "just lost labor unless Hitlerism is destroyed." Major Attlee expressed also the view of the embattled democracies when he said "we are determined not only to win the war but to win the peace." On this objective the conference delegates, reflecting the yearnings and aspirations of all decent people, are in complete agreement. Against Hitler's "new order," which Major Attlee described as "only a phrase for the enslavement and exploitation of mankind by a gang of ruffians," the conference will help put forward the conception and program of a genuine new order which will have its roots in freedom, security and social justice buttressed by the collaboration of all peoples, victors and vanquished alike.

This is a bold conception, but the boldness is only commensurate with the needs and bitter realities of a civilization whose very existence hangs in the balance.

There are times when to be bold is to be genuinely practical and realistic. That is the message of the I. L. O. conference to a sorely tried world.

—The New Leader.

THE PUBLIC SERVICE MOTIVE

At a time like this, human nature appears at its best and at its worst. Its worst is in every headline. Its best is easily overlooked.

In the days when the theories of socialism were mainly the subject for theoretical debates we had many a tilt on the matter of motives. The defenders of individualistic enterprise hotly contended that the hope of profit was the only lure that would rouse managerial man to his best efforts. The Socialists used to answer by citing cases. They would say: "Look at the army engineer, the state health officer, the university professor. They work for modest salaries, yet their product can easily bear comparison with that of the hundred-thousand-dollar men who serve the great corporations. Can't we get men like these to manage our industries for the common good?"

Such discussions remained rather pale and academic. At the end every one remained of the same opinion still. But from now on they can be renewed on a different basis and with pages of fresh evidence. It is from Britain, which—according to our defeatists—should long ago have lost any shred of democracy with which to cover herself, that there comes to us this new knowledge of social dynamic.

England is now dotted with great industrial concerns run directly by the government. The managers are men taken from private employment. Instead of their great incomes they now receive modest stipends. According to the old theory both their morale and their efficiency would rapidly decline. But American newspaper men looking the situation over agree that no such thing has happened.

One head of a great government concern gave to Dorothy Thompson a revealing statement of the advantages of his new position. He said, first, that his small salary is not an unmixed disadvantage in these days of high taxation, and his civil service status is higher than that of a mere private money-maker. He is free, in addition, from the worries of financing and competition. His product, moreover, must come up to the highest standards, and he likes high standards. But the big thing is that his men, the employes of the government, do better work, make greater sacrifices to get the biggest and best output.

Some kinds of fish have the ability to move one eye independently of the other eye, according to the Better Vision Institute. Such fish can fixate one eye on an object and let the other gaze around.

THEY ARE PAYING FOR CHEATING

CHICAGO, ILL. — The United Footwear Manufacturing Co., 125 S. Jefferson St., was fined \$500 by Federal Judge William J. Campbell on October 28 on a plea of guilty to a criminal information charging 13 counts of violating the Fair Labor Standards Act.

Louis Asher, president of the firm pleaded guilty to the same charges. He was fined \$1 and ordered to make restitution of \$419 in back wages to 28 employees.

The company is engaged in the manufacture of infants' and children's footwear and comes under the 35 cent an hour minimum wage of the shoe industry wage order. Under a new order, a minimum rate of 49 cents an hour became effective in the industry on Nov. 3.

Failure to keep records and falsification of records were among the 19 counts in the information.

The company failed to keep employment, time and wage records for beginners on piece rates whose earnings did not equal 35 cents an hour. Mr. O'Malley said, and falsified the records of other piece rate workers to show fewer hours than actually worked to indicate they earned 35 cents an hour when the earnings were sometimes as low as 20 cents an hour.

The information, filed June 11, 1941, contained the following allegations: one count, failure to keep adequate and accurate records; three counts, falsification of records; three counts, failure to pay overtime; five counts, failure to pay the minimum wage of 35 cents an hour fixed by the shoe industry wage order; and seven counts, shipping in interstate commerce goods produced in violation of the Act.